

Linnéuniversitetet

Institutionen för socialt arbete

Examensarbete 15 hp

Bonusföräldraskapets många ansikten

*en kvalitativ studie av roller och rollskapandet
bland bonusföräldrar*

*Författare: Sandra Carlsson &
Susanne H Svensson
Handledare: Per Lundberg
Termin: VT11
Kurskod: 2SA300*

ABSTRAKT

Linnéuniversitetet
Institutionen för socialt arbete
Examensarbete 15hp

Titel	Bonusföräldraskapets många ansikten – en kvalitativ studie om roller och rollskapandet bland bonusföräldrar
Engelsk titel	The many sides of stepparenting - a qualitative study of roles and how roles are created among stepparents
Författare	Sandra Carlsson, Susanne H Svensson
Handledare	Per Lundberg
Datum	Maj 2011
Antal sidor	56
Nyckelord	Step* (stepmother, stepfather, stepfamily, stepparent), Roles (role expectations, parent role, role conflict)

The aim of our study is to examine stepparents' experiences of their role in the new family, we also want to examine if the role as stepparent is affected to the role as a biological parent. Our study is based on six semi-structured interviews, with three stepmothers and three stepfathers.

By using role theory and symbolic interactionism our results indicate the requirement of constant negotiation as well as acknowledging the need to consider the other family members, those you may not have chosen to live with.

We can see that the division of responsibility is governed by what is best for the family - to make life as easy as possible. It is clear that many stepparents lack guidance in what is expected of them in their new role; however, they have been able to grow into it.

Innehåll

1. Inledning	1
1.1 Syfte.....	3
1.2 Frågeställningar.....	3
2. Bakgrund	4
2.1 Historia – familjen då och nu.....	4
2.2 Kärnfamiljen som norm.....	5
2.3 Traditionella könsroller och förväntningar om dem.....	6
2.4 Bonusfamilj.....	8
3. Teoretiska perspektiv	14
3.1 Rollteori.....	14
3.2 Symbolisk interaktionism.....	16
4. Metod	18
4.1 Vetenskaplig utgångspunkt – hermeneutiken.....	18
4.2 Kvalitativ forskningsmetod.....	20
4.3 Datainsamling.....	20
4.4 Urval.....	21
4.5 Genomförande.....	22
4.6 Analys av intervjumaterialet.....	24
4.7 Kvalitetskriterier.....	24
4.8 Etik.....	26
4.9 Arbetsfördelning.....	27
5. Integrerad resultat- och analysdel	28
5.1 Introduktion, presentation av informanter.....	28
5.2 Kärnfamiljen.....	30
5.3 Könsroller.....	32
5.4 Bonusfamiljen.....	33

5.5 Roller.....	37
6. Diskussion.....	42
6.1 Förslag till vidare forskning.....	45

Källförteckning

Bilagor

- I. Informationsbrev
- II. Intervjuguide

Tack..

Linnéuniversitetet

Institutionen för socialt arbete

Till alla bonusföräldrar som med både glädje och svårigheter har berättat om sina nya familjekonstellationer – ert engagemang och ert intresse för att prata om er familj har varit ovärderligt för oss! Utan er hade det inte kunnat bli någon uppsats.

Till vår handledare Per Lundberg som har hjälpt och guidat oss genom uppsatsen.

Till våra egna familjer som har fått stå ut med mycket under denna tid men som ändå har stöttat och hjälpt oss under hela processen till vårt färdiga resultat.

Oskarshamn, maj 2011

1. Inledning

I Sverige har vi länge haft en bild av att familjen är en mamma, en pappa och deras gemensamma barn (Bäck-Wiklund & Bergsten 1997, s.13). Det är detta som kallas kärnfamilj. Idag kan vi se många andra sorters familjer där "bonusfamiljer" är en av dem. Bonusfamiljer innebär att män och kvinnor som går in i en ny relation gör detta med barn sedan tidigare förhållanden. Det kan vara att endast mamman *eller* pappan har biologiska barn. Det kan också vara att *båda* partnerna har biologiska barn sedan tidigare. Om paret väljer att flytta ihop så har en bonusfamilj skapats, med vad man kallar "dina, mina och våra barn". Familjen består därmed inte längre av bara mamma, pappa och barn utan även av bonusmammor och biologiska mammor, halvsyskon, bonussyskon och så vidare (Bjerkesjö, 2005, s.12-13). Trots att vi i Sverige har tillgång till ett så väl utvecklat statistiskt material så har vi sett att det brister när det kommer till siffror om bonusfamiljer. Enligt Statistiska Centralbyrån (www.scb.se) fanns det år 2008 192 430 barn mellan 0-18 år som lever i vad de kallar ombildade familjer. Statiska Centralbyrån har dock en beskrivning av statistiken och när man läser om de variabler de använder så kan man se att denna statistik är bristfällig. *"Ombildade familjer är familjer där det finns barn från något tidigare förhållande. När det gäller samboskap finns brister i statistiken som gör att enbart sambor med gemensamma barn kan identifieras. Därför sker en undersökning av antalet barn och familjer där föräldrarna endast är sambos"* (www.scb.se). Detta innebär att familjer med bonusbarn där föräldrarna inte är gifta eller har gemensamma barn inte framkommer i statistiken.

Dessa olika familjebildningar kan ha olika namn och vi har sett exempel på bonusfamilj, styvfamilj, celldelningsfamilj, svängdörrsfamilj och så vidare. Vi kommer genomgående i vår uppsats benämna dessa familjer som bonusfamiljer.

Ämnet bonusfamiljer och bonusföräldrar är ett högaktuellt ämne som diskuteras ur olika perspektiv och i många olika forum. När vi insåg att vi utifrån våra olika perspektiv hade olika syn på bonusfamiljer så bestämde vi att detta var ett ämne som vi ville fördjupa oss i. Familjekonstellationer är något som generellt intresserar oss och i vårt kommande arbete som socionomer tycker vi att det är viktigt med en öppen syn på alla de olika familjekonstellationer som finns idag i samhället. Vi menar att alla familjer har rätt att bli

bemötta på samma sätt som familj av till exempel skola, socialtjänst och omgivning. Vi tycker att det är viktigt att belysa de olika roller som skapas i de nya familjerna och att samhället ska kunna se bonusmammor och bonuspappor som ett självklart inslag i familjer. Vi har fått uppfattningen om att bonusföräldrar ofta blir bortglömda eller bortvalda av olika instanser såsom till exempel skola och socialtjänst. Inom vår blivande yrkesroll så kommer vi i olika sammanhang att träffa dessa ombildade familjer, vilket gör att vi tycker att detta är ett viktigt ämne att belysa för att det sociala arbetet.

Vi kommer i vår uppsats belysa bonusfamiljer och de föräldraroller som skapas i de nya familjerna. Att se familjer som är ombildade är inte längre något ovanligt. Vi har kunnat se att det har gjorts många studier på bonusföräldraskapet. Det vi saknar och vill titta närmare på är om rollen som bonusförälder är påverkad eller jämförbar med rollen som förälder, och om de traditionella könsrollerna påverkar hur man skapar rollen som bonusföräldrar. Genomgående i vår uppsats har vi haft med oss ett genusperspektiv – där vi tänker oss att genus är det socialt konstruerade könet till skillnad från det biologiska könet där vi föds till man eller kvinna (Hirdman 2008, s.13). Genus används som ett begrepp där vi vill belysa mäns och kvinnors sociala beteenden. Den tidigare forskningen som vi nästa kapitel presenterar visar att kvinnor i större utsträckning går in i bonusfamiljen med förhoppning och med tron om att de ska bli en enda stor lycklig familj. Vi funderar däremot på om det är annorlunda för männen, att de går in i en ny familj med mindre krav på en ”papparoll”. För männen är det mer accepterat att bara vara bonusbarnens kompis och därmed behöver papporna inte ta lika mycket ansvar. Vi är nyfikna på om männen har lika stora krav på att den nya familjekonstellationen ska fungera felfritt på en gång. Detta antagande styrker även Bjerkesjö (2005) som menar att förväntningarna på bonusmammor och bonuspappor skiljer sig åt, att bonuspappan aldrig jämförs med den biologiska pappan, medan det är vanligare att värdera bonusmamman utifrån ett modersperspektiv. Hon menar vidare att män ser sig som en extraresurs i den nya familjen och att kvinnornas situation är svårare på grund av de traditionella könsrollerna som fortfarande lever kvar i samhället (s.119).

1.1 Syfte

Vårt syfte är att skapa en ökad förståelse för bonusföräldrar och deras roller i den nya familjen. Vi vill också veta om rollerna bland bonusföräldrar är påverkade av de föräldraroller som finns i kärnfamiljen och om de är påverkade av de traditionella könsrollerna.

1.2 Frågeställningar

- Hur skiljer sig rollen som biologisk mamma/pappa ifrån rollen som bonusmamma/bonuspappa?
- Hur ser bonusföräldrar på deras nya roll som bonusförälder?
- Är rollen som bonusmamma/bonuspappa påverkad och/eller jämförbar med de traditionella könsrollerna?

2. Bakgrund

Bakgrunden är den förförståelse som ligger till grund för vår fortsatta studie. Här kommer vi att beskriva den tidigare forskning som är gjord inom området. Den internationella forskning vi har använt oss har vi varit tvungna att förhålla oss kritiska till då vi är medvetna om att familjestrukturerna inte ser likadana ut som i Sverige.

2.1 Historia – familjen då och nu

I vårt samhälle har man under lång tid sett kärnfamiljen som den dominerande familjebilden. Den traditionella familjebilden av en kärnfamiljen bestående av två vuxna av motsatta könet med biologiska barn började att radikalt förändras i början av 1900-talet. Man såg då familjen som en trygg enhet som låg till grund för norm och ordning i samhället. Det förändrade synsättet berodde bland annat på industrialiseringen och urbaniseringen som skedde i vårt samhälle under början av 1900-talet. Dessa förändringar ledde till att jämställdhetsfrågor började diskuteras och att det skulle vara lika villkor för män och kvinnor i samhället framförallt när det gällde arbete och att ta hand om barnen. Kvinnorna började då att yrkesarbeta men hade fortfarande det största ansvaret för hem och hushåll. Detta bidrog till att bibehålla de traditionella könsrollerna och skapa ojämlikhet eftersom kvinnorna då till stor del var tvungna att dubbelarbeta, både i hemmet och i sitt yrke (Johansson 2009 s.26 ff).

Familjen ses inte längre som en sammanhållande institution utan blir en enhet för enskilda individer där man kan träffas och förhoppningsvis få utbyte av sina behov och intressen (Johansson 2009 s.14-15). Det handlar också om att man har större möjligheter i samhället att göra val som gynnar än själv. Det är idag lättare att byta jobb och utbilda sig. Detta leder till att man inte längre ser familjen som självklar utan det är en enhet där man inte riktigt vet vad som gäller och hur man ska förhålla sig till det som sker inom enheten. Man ser mer till sina egna behov och att man själv måste få ut något av relationen för att må bra och vilja vara kvar. Det är inte självklart att man ska gifta sig och skaffa barn. Det finns inga givna traditioner och regler längre för hur det ska vara när man bildar en familj. Det finns så många

olika sammansättningar och det blir barnen som blir den sammanhållande länken (Johansson 2009 s.15ff).

Under 1960-talet i Sverige var kärnfamiljen vanligaste familjebildningen, mannen var huvudförsörjare och kvinnans ansvar låg på hemmet och barnen. Kärnfamiljen har lett till att mannen och kvinnan har fått en specifik genusrelation vilket innebär att när ett par får barn så fördelar man oftast sysslor enligt de traditionella könsrollerna med att kvinnan är hemma och mannen arbetar. Under 1970-talet skedde en förändring i genusrelationen, kvinnan började förvärvsarbete mer och blev inte längre lika beroende av mannen som försörjare. Samboförhållanden blev mer vanligt och skilsmässorna ökade. Kärnfamiljen blev mer flexibel för att det skedde förändringar i samhället. Genusordningen med en stark rollfördelning och en stark maktstruktur på de olika könen började luckras upp eftersom samhället började ha andra krav än tidigare på könen. Kvinnorna ville inte längre ses som ”det andra könet” (Hydén 2002, s.25).

2.2 Kärnfamilj som norm

”Kärnfamilj = man och kvinna förenade i äktenskap samt deras gemensamma biologiska eller adopterade barn. I dag betraktas även familjer där de sammanboende inte är gifta men har gemensamma barn som kärnfamiljer” (www.ne.se). 1 415 262 barn mellan 0-18 år levde år 2008 i kärnfamiljer.

I dagens samhälle är det svårt att förhålla sig till begreppet ”familj” på ett allmänt och entydigt sätt därför att det finns många olika sätt att bilda familj på. Trots en ökad social mångfald är det ändå kärnfamiljen med ett heterosexuellt par som är grunden till ett normativt ideal i samhället (Hydén 2002, s.24). Brodin Kjellner (2007) menar att lagar och regler i samhället är utformade efter en kärnfamiljnorm vilket bevisar det normativa idealet (s.157). Bjerkesjö (2005) menar att det är de kommande generationerna som kan förändra de djupt rotade könsroller som finns i samhället och förändra synen på vad som bör vara manligt och kvinnligt och på så sätt påbörja en förändring av den normativa kärnfamiljen. I dagens samhälle kan man se ett mer delat föräldraskap, där många pappor blir mer närvarande och engagerade, vilket leder till mer jämlika förhållanden mellan kvinnor och män (s.20).

Johansson (2009) menar att familjelivet är helt beroende på den sociala kontexten och familjen är ofta mer reglerad än vad man tror. Det finns regler som styr vilka rättigheter alternativt skyldigheter man som familj har. När det kommer till roller och vad rollen som mamma och pappa i en familj innebär så kan familjen påstå att de gör som de vill med sin familj men Johansson menar ändå att sättet att ”göra” familj på inte är helt valfritt. Istället styrs vi av de normer och de värderingar som finns om familjen just vid den tidpunkten i samhället (s.154). Johansson (2009) beskriver om hur vi idag i samhället pratar om ”att göra kön” och att folk till stor utsträckning idag är medvetna om att kön till stor del skapas både socialt och kulturellt och att det även i viss mån är föränderligt. Precis på samma sätt menar han att det pratas om familjen inom forskningen idag – ”att göra familj” – det vill säga att familjen är något som skapas av den omgivande kontexten och att familjen ständigt är i rörelse (s.161).

2.3 Traditionella könsroller och föreställningar om dem

Larsson-Sjöberg (2003) menar att de könsbundna rollerna inte syns lika tydligt i våra familjer längre och detta innebär mer förhandlingar inom familjen. Det är inte självklart längre vad de traditionella könsrollerna innebär, att det till exempel är kvinnan som ska vara hemma med barnen och att det är mannen som försörjer familjen (s. 83). Bjerkesjö (2005) menar vidare att bonusfamiljerna har bidragit med positiv utveckling inom jämställdheten. Att dagens pappor tar större ansvar för sina barn efter en separation är tecken på detta (s.17). Bäck-Wiklund & Bergsten (1997) menar att Parsons (1952) är en förespråkare när det gäller de traditionella könsrollerna. Parsons studerade könsens olika roller inom familjen och samhället. Han menade att det var nödvändigt för familj och samhälle att förhålla sig till givna funktioner för att kunna fungera. Han beskriver att kvinnans handlande är inriktat på intima, känslomässiga relationer, mannens handlande är mest inriktat mot världen. Han menar att man som kvinna tar mer hänsyn, ser till omgivningens behov och önskemål och är mer känslsam. Mannen är opersonlig, opartisk, har mer disciplin och värderar personer efter kompetens och hur mycket de kan. Dessa egenskaper känner man igen i dagens samhälle också, det som skiljer är att man idag inte tar dem för givet och att man är mer kritisk mot de olika könsrollerna (s.61-62). Man ifrågasätter könsrollerna mer idag och gränserna blir suddigare och detta leder till osäkerhet,

eftersom man inte vet hur man ska vara. De tydliga ”mallarna” för manligt och kvinnligt finns inte lika tydligt längre och därför finns denna osäkerhet (Bäck-Wiklund & Bergsten 1997, s.93).

Fortfarande idag betonar man att kvinnor och män är olika, och man kan se benämningar som ”den generelle mannen” och ”den generella kvinnan”. När vi definierar mannen så gör vi det i motsats relation till kvinnan, och tvärtom, vilket leder till att de egenskaper som mannen har kan inte kvinnan ha och tvärtom. Våra traditionella könsroller och uppdelningen av våra egenskaper gör då att man som kvinna eller man endast får tillgång till en viss del av alla våra mänskliga egenskaper (Stahlman 1998, s.14-15).

Kvinnligt/moderligt

Moderskapet innebär mer än att ha barn, det är massor med föreställningar man som kvinna ska förhålla sig till, till exempel hur man ska tycka och tänka. Kvinna med barn innebär att man är en ”god mamma”. Som mamma finns det föreställningar att man ska ställa upp för alla andra, till exempel för samhället, familjen, mannen och barnen. Kvinnans egna behov hamnar oftast i skymundan. Dessa idéer är gamla och man kan se dessa föreställningar flera tusen år tillbaka. Då fanns det även föreställningar om att kvinnan var underordnad mannen och att kvinnan skulle leva och skaffa barn med samma man under hela livet, gjorde man inte det så var man avvikande (Brembeck 2003 s.100-101). Även Weaver & Coleman (2010) beskriver moderskapet som kvinnans enda syfte och att man har sett det på det sättet i över 200 år. Moderskapet är enligt dem en social konstruktion och skapar en modell för hur alla kvinnor, även kvinnor utan barn, ska agera. Den här modellen socialiserar alla kvinnor till att bli omhändertagande och till att ta ansvar – till att vara moderliga (s.307). Även Brembeck (2003) talar om det ”goda moderskapet” som en social konstruktion och att denna konstruktion får kvinnor att vilja leva upp till den och på så sätt lever den kvar. Konstruktionen är djupt rotad i vårt samhälle, vilket gör att den är svår att komma ifrån (s.102-104). Weaver & Coleman (2005) skriver också om förväntningar på kvinnorollen, att kvinnor förväntas vilja ta hand om barn, även om barnen inte biologiskt är deras (s.478).

Manligt/faderligt

Klinth & Johansson (2010) menar att idealbilden av en man är en vit, heterosexuell, välutbildad medelklassman (s. 21). Det finns en mängd olika normer, värderingar, regler och krav på en man och på hur en "mansroll" ser ut. Dessa olika krav och normer kategoriserar män som "manliga" eller "omanliga". De omanliga männen gråter, visar känslor och är osäkra på vad han vill, kan och ska göra. De manliga männen däremot försvarar sig själv och sin kvinna, han måste ständigt prestera och han misslyckas aldrig med sina prestationer. Den manliga mannen vet vad han vill och handlar därefter (Folkesson 2000, s.138).

Starten på det faderskap vi idag kan se med delaktiga pappor som tar stort ansvar för både hem och barn började med en lagstiftning 1974 där papporna kunde få betald pappaledighet. Denna lag var då unik för Sverige (Klinth & Johansson 2010 s.21).

2.4 Bonusfamilj

På 1970- 80-talet började man på allvar tala om "bonusfamiljen" som en ny typ av familj, detta trots att styvfamiljen sägs ha en lång tradition som familjebildning. Dock var det tidigare oftast så att det var kvinnor som dog i barnsäng och att mannen då var tvungen att gifta om sig för att kunna få hjälp med barnen. Idag finns det uppskattningar som säger att var femte barn i ålder 10-18 år lever eller har levt i en bonusfamilj (Sabelström 2002, s.27 & Bjerkesjö 2005, s.13-15).

Familjebegreppet har länge haft en utgångspunkt ur biologin där man pratar om blodsband/släktskap. Många gånger sätter man likhetstecken mellan detta blodsband och föräldraskapet och det ses som en säkerhet. I en biologisk familj är det lättare att spegla sig i varandra, och man ser likheter mellan varandra. I en bonusfamilj finns det ingen biologisk bas att stå på och därför måste man börja bygga upp dessa band/relationer på nytt, och hitta egna band. Detta gör att relationen mellan bonusförälder-bonusbarn blir svårare, många gånger ser bonusföräldern en spegelbild av barnets biologiska förälder (den nya partners ex) i barnet och detta kan leda fram till olustkänslor och rivalitet (Sabelström 2002, s.48). Kärnfamiljen är fortfarande norm i vårt samhälle, och ses som en naturlig enhet. Eftersom kärnfamiljen fortfarande ses som denna norm är den också en förebild för alla andra sorters familjer (till exempel bonusfamiljer) i samhället. Att använda kärnfamiljen som förebild gör det självklart

mycket svårare för en bonusfamilj att fungera eftersom det inte finns någon självklar "mall" för hur de andra familjerna ska fungera (Bjerkesjö, 2005, s. 13-14). Som bonusförälder är det svårt att veta om man "får" bli arg på sitt bonusbarn eller inte. Som biologisk förälder ingår det i föräldrarollen att uppfostra men det är inte lika självklart i en bonusrelation. (Bjerkesjö 2005, s.89-90 & Sabelström 2002, s.102-104). En bonusfamilj kan aldrig bli en kärnfamilj på grund av sin komplexitet men den kan istället bidra med nya möjligheter för alla familjemedlemmar. För barnen ger det fler vuxna runt dem som kan dela med sig av sina erfarenheter och dessa barn får ofta lära sig att hantera många olika relationer och utvecklar på så sätt en god social förmåga. För föräldrarna i den nya familjen är de gamla könsrollerna inte lika användbara som i en kärnfamilj. Istället tas beslut genom gemensamma förhandlingar (Bjerkesjö 2005, s.15-16). Bjerkesjö (2005) menar att de stora skillnaderna mellan bonuspappor och bonusmammor kan härledas till skillnader mellan könen. De traditionella könsrollerna och de grundläggande normerna om moderskap/faderskap försvårar bonusmammans roll samtidigt som det gör bonuspappans roll enklare (s.119-121). Weaver & Coleman (2005) menar dock att sådana skillnader som Bjerkesjö beskriver inte finns i de välfungerande bonusfamiljerna. De säger istället att de välfungerande familjerna är "könslösa", och att där ansvarar båda vuxna tillsammans för både ekonomi, uppfostran och hushållssysslor (s.495).

Larsson-Sjöberg (2003) beskriver bonusfamiljen som ett projekt, där det ständigt måste ske förhandlingar för att få familjens vardag att fungera. Familjen är något man arbetar med och försöker driva framåt, barnet/barnen är det gemensamma mål man har att jobba efter. I en bonusfamilj krävs det dessutom att man kan förhandla med många nya partners, och andra förhandlingssätt uppkommer (s.83-85). Även Bjerkesjö (2005) menar att det som bonusförälder krävs att man ständigt ska ta hänsyn till en massa personer som du själv inte valt att ha i ditt liv. Som bonusförälder ska du försöka hitta din plats i en redan etablerad familj där de redan har sina tidigare uppgjorda regler, värderingar och normer (s.64, 67).

Att som bonusfamilj skaffa ett gemensamt barn menar Bjerkesjö (2005) kan vara både positivt och negativt för familjen i helhet. Hon menar att ett gemensamt barn kan på ett naturligt sätt sammanföra familjen till en helhet, och att det nya barnet kan fungera som en sammanbindande länk. Men samtidigt menar hon att man inte ska se ett gemensamt barn som

en lösning på problem i familjen. Ett nytt barn kan skapa obalans och slitningar i alla de relationer som finns i familjen, vilket kan försvåra de problem som redan finns (s.170-171).

Svårigheter att finna sin roll som bonusförälder

Det infinner sig ofta en osäkerhet på rollen som bonusförälder, både hos bonusmammans och hos bonuspappan. Man är osäker på rollens innebörd och på hur man ska ”spela” den. Det finns ingen färdig mall att gå efter, och dessutom kommer rollen att hela tiden förändras, både i takt med att bonusbarnen växer och i takt med att man själv växer i sin roll. Fördelen för bonusföräldrarna är att de själva kan välja hur de vill utforma sin roll. Bjerkesjö (2005) pratar om att ”plocka russinen ur kakan” – alltså att man kan välja själv vad man vill göra med sin roll och i vilka situationer man vill backa (Bjerkesjö 2005 s.112-114).

Weaver & Coleman (2005) och Marsiglio & Hinojosa (2007) är överens om att det finns omständigheter som gör det lättare för bonusföräldrar att hitta sin nya roll. De menar att det är enklare om barnen är små när man går in i förhållandet och att det även blir lättare att knyta an till sitt bonusbarn om man senare skaffar gemensamma barn (s.489 & 858). Dessutom menar Marsiglio & Hinojosa (2007) att det är en fördel om man som bonusförälder har en bra relation till sin partners ex (s.858). Felker, Fromme, Arnaut & Stoll (2002) menar att en viss ovisshet i att inte veta vad man ska presentera sig som skapar en osäkerhet i rollen. Genom att skapa en säkerhet i sitt sätt att presentera sig så ökar det också säkerheten i rollen (s.137). Med detta menar de att det måste finnas ett allmängiltigt begrepp för bonusföräldrarna att kalla sig, då detta då medför att rollen blir lättare att ta på sig.

Osäkerhet i rollen eller rollkonflikter påverkar hela familjen negativt. De menar också att det finns mer rollkonflikter i en ”komplicerad” bonusfamilj än i en ”enkel”. ”Komplicerad” bonusfamilj betyder här att båda partnerna i en ny relation har biologiska barn sedan tidigare till skillnad från i en ”enkel” där bara en har barn sedan tidigare (Doodson & Morley 2006, s.111).

Bonusmammans

Ordet styvmor kommer ifrån det fornsvenska ordet *stiuþmodhir* som betyder beröva någon dess barn eller förälder. Idag betyder inte detta att man tar någons barn men det leder ändå till

att den biologiska mamman ibland kommer i skymundan (Sabelström 2002, s.17). Det finns inget enhetligt begrepp för vad man ska kalla en kvinna som lever tillsammans med någon annans barn, och vi har sett flera olika begrepp till exempel bonusmamma, plastmamma, styvmor, pappas nya fru och så vidare. Enligt Sabelström (2002) finns det två anledningar till att det inte finns något bra namn på den nya kvinnans roll nämligen att det är svårt som ny kvinna att veta vilken roll man ska ta då det redan finns en biologisk mamma. Dessutom är man som ny kvinna rädd att konkurrera ut den biologiska mamman vilket gör att det är svårt att veta vilken roll man ska ta (s. 18).

Weaver & Coleman (2010) skriver i sin artikel att det endast är kvinnorna som har negativa stereotyper att förhålla sig till, och att mammorna gör allt för att undvika rollen som "den elaka styvmodern". De menar till skillnad från Hagman (2007) att man inte kan se några negativa stereotyper förknippade med männen/papporna (se: Kapitlet om bonuspappor). Detta gör att rollkonflikten är svårare för kvinnor än för män. Dessutom beskriver bonusmammorna i Weaver & Colemans (2010) studie att de många gånger undvek konflikter och tillsägelser till sina bonusbarn för att inte bli sedda som den elaka styvmodern. Mammorna beskriver att myten om den elaka styvmodern påverkade deras roll inom familjen, genom att undvika att uppfostra bonusbarnen så kunde de också undvika myten (s.489 & 491). Även i Weaver & Colemans studie från 2005 så menar de att som bonusmamma undviker man konflikter överhuvudtaget med bonusbarnen, detta för att man är rädd för att förstöra den relation man har byggt upp (s.21).

Bonusmamman värderas utifrån en mall med det biologiska moderskapet och utefter en fantasi om hur det ska vara. Avvikelse från detta biologiska moderskap är inte socialt accepterat utan man ses då som en konkurrent, eller en "dålig mamma" (Sabelström 2002, s.52). I Weaver & Colemans (2005) artikel beskriver de att det saknas en klar och tydlig mall för hur man ska vara som bonusmamma och att detta kan leda till rollförvirring. Att det blir en rollförvirring beror på att man som bonusmamma varken kan eller (kanske) ska leva upp till den mall som beskriver det biologiska moderskapet och eftersom det inte heller finns någon annan mall att rätta sig efter. Dessutom menar de att bonusmammor oftast tar hand om hushållet och alla barn, de sysslor som tillhör de traditionella könsrollerna, för att det är det som förväntas av dem som kvinnor. De beskriver att en av de stora konflikterna för

bonusmammor är att det är svårt att vara närvarande som kvinna (med allt vad det innebär med de traditionella könsrollerna) i en familj, men att ändå vara distanserad som bonusmamma (s.478).

Bonuspappan

Bonuspappan är enligt Larsson-Sjöberg (2003) ofta tydlig med att berätta för sin omgivning att det redan finns en biologisk pappa och att han gärna håller lite distans till sina bonusbarn. Bonuspappan tar däremot större ansvar för sina bonusbarn när deras mamma inte finns i närheten, och hjälper då till med det vardagliga ansvaret. Så fort mamman kommer tillbaka så återgår han gärna till en mer distanserad bonuspappa-roll (s. 89-93). Detta håller även Bjerkesjö (2005) med om och beskriver bonuspappan som att de är noggranna med att inte ta på sig en papparoll, och han ses mer som en extraresurs (s. 119). Dessutom menar Larsson-Sjöberg (2003) att bonuspapporna ofta är rädda för vad den biologiska pappan ska tycka om deras uppfostran av bonusbarnen, därför tar de hellre ett mer praktiskt ansvar än ett känslomässigt (s.95). Pappan har sällan känslomässiga krav på relationen till bonusbarnen, det verkar som att han nöjer sig med ett slag kompisförhållande och männens problematik inom den nya bonusfamiljen ligger oftare i det praktiska såsom inom uppfostran och det ekonomiska ansvaret (Bjerkesjö 2005, s.120). Bjerkesjö (2005) menar vidare att papporna verkar ha en mer realistisk syn på sin roll och att han inte har lika höga förväntningar, varken från sig själv eller från samhället på hur man ska vara som bonuspappa (s.119). Även Weaver & Coleman (2005) menar att män inte har samma förväntningar på deras delaktighet i de vardagliga sysslorna i hemmet i förhållande till de traditionella könsrollernas förväntningar. Detta gör att de inte heller upplever någon större konflikt att kombinera rollen som man och bonuspappa eftersom män helt enkelt inte förväntas ta lika mycket ansvar för hushållet eller sina bonusbarn (s. 478). Marsiglio & Hinojosa (2007) menar tvärtom, att det är svårare för männen att bli bonuspappa än vad det är för kvinnorna att bli bonusmamma eftersom de könsbundna traditionerna som finns om männen är svårare. De menar att speciellt ekonomi och uppfostran är sådana centrala delar av det ”manliga” föräldraskapet som bonuspapporna måste förhålla sig till (s.846).

Bjerkesjö (2005) menar att det kan vara svårare för bonuspappor att komma in i en ny familj eftersom den biologiska mamman har svårt att släppa in honom i familjen. Detta kan bero dels

på att mamman är van vid att ta det största ansvaret men också på att hon inte vill lägga för stort ansvar på honom av rädsla för att bonuspappan ska tycka det är jobbigt (s.127).

Hagman (2007) menar att bonuspappan är till skillnad från bonusmamman ganska anonym och förklarar detta genom att det kan bero på de negativa bilder som finns av bonuspappan. Hon beskriver rubriker på internet som säger ”Styvpappa dödsmissshandlade 3-åring” och ”Styvpappa gjorde 13-åring med barn”. Den negativa bild av bonuspappan som finns är att han skulle vara närgången eller kanske till och med pedofil, vilket förmodligen bidrar till att bonuspappan är mer anonym och distanserad än bonusmamman (s.120).

3. Teoretiska perspektiv

I detta avsnitt kommer vi att beskriva de teorier som utgör redskapet för de analyser vi senare i uppsatsen gör. Vi kommer både att presentera rollteori och symbolisk interaktionism. Dessa teorier hjälper oss att besvara vårt syfte och våra frågeställningar. Dessutom valde vi två teorier som hjälper oss att problematisera vår analys.

3.1 Rollteori

Aubert (1979) beskriver att roll är ett begrepp för en relation mellan människor (s.100). Roll beskriver de handlingar vi människor gör som svar på de normer och förväntningar som finns i samhället. Genom begreppet roll kan vi dra en rad slutsatser om en person och om hur den ska agera. Vi kan anta att denne person kommer att uppträda på det sätt som krävs för att svara på de förväntningar som finns på rollen (Aubert 1979, s.99). Enligt Tornstam (2010) så är det dessa rollförväntningar som leder oss till vårt rollutförande (s.135). Genom att personen har vissa egenskaper eller uppträder på det förväntade sättet så tillskrivs han/hon också en roll. Roller är ofta komplementära, alltså att det finns en motsvarande roll. Man/hustru och förälder/barn är de vanligaste exemplen på sådana rollpar. Samhällslivet kan betraktas som ett nätverk av rollpar och att de förväntningar som finns på dessa roller styr deras relation (Aubert 1979, s.100 & 109). Biddle (1986) tar fasta på två viktiga begrepp inom rollteorin, samstämmighet och anpassning/överensstämmelse. Samstämmighet beskriver han som att en roll innehåller samma normer, oberoende på vem som innehar rollen. Dessutom beskriver han begreppet överensstämmelse, där han översätter det till social imitation. Att vi genom de förväntningar som finns om en roll leder oss till vårt handlande (s.76 & 78).

Vissa av våra roller är tillskrivna roller, alltså att vi har tilldelats en del utan att kunna påverka detta själva. En sådan roll skulle kunna vara till exempel man eller kvinna. Andra roller är förvärvade, att vi själva har tilldelat oss en roll, till exempel en yrkesroll (Tornstam 2010, s.135). Man skiljer också på informella roller och formella roller, där de informella rollerna beskriver vad andra människor har för förväntningar på en roll. De formella rollerna handlar om att rollbeteendet/handlandet styrs av lagar och regler (Aubert 1979, s.100)

Personer vill oftast handla enligt de normer som överensstämmer med rollen. Att inta en viss position uppfattas av många som ett löfte att man ska spela rollen enligt gällande spelregler. Detta gäller speciellt då man är ovan i en roll eller osäker på rollens förväntningar. Aubert (1979) menar dock att man oftast växer in i rollen och att man lär sig att handla därefter (s.102).

Rollkonflikt

För att erfara rollkonflikt så krävs det att man innehar multipla roller, alltså att man som individ innehar mer än en roll samtidigt. Man skiljer på tre typer av rollkonflikter. Dels kan det handla om att en person inte vet vilka förväntningar det finns på hans/hennes roll eller de egna förväntningarna är oförenliga med rollen. Det kan också handla om att förväntningarna från andra på den roll man har är oförenliga. Dessutom kan det finnas flera olika förväntningar på samma roll, vilket beskriver den tredje typen av rollkonflikt.

Utöver detta kan det skapa problem då en person innehar två eller fler roller samtidigt och att dessa är svåra att kombinera. Varje roll ställer krav på vissa handlingar, och har man flera sådana roller kan de vara svåra att inneha samtidigt. Tornstam (2010) poängterar dock att det inte alltid är säkert att det finns oförenliga förväntningar på rollen utan att det kan vara så att individen upplever det på det sättet (s.150). Rollkonflikt kan leda till att roller ombildas så att det blir lättare att inneha båda samtidigt. Detta har till viss del skett med kvinnans roll som tidigare mest handlade om att hon skulle vara hemma med barnen. Den rollen har idag förändrats till att även kvinnor yrkesarbetar (Aubert 1979, s. 105 & Tornstam 2010, s.150-151). Att roller ombildas till det bättre är den positiva sidan av rollkonflikt men Biddler (1986) tar även upp flera negativa sidor med detta. Han menar att rollkonflikt kan leda till stress hos en individ och också sämre arbetsresultat hos de individer som upplever någon form av rollkonflikt på arbetsplatsen (s.82).

Enligt Biddler (1986) har teorin om rollkonflikt väckt kritik, och kritiker har ibland betraktat forskning om rollkonflikter som en verksamhet som avleder vår uppmärksamhet från oro för de verkliga konflikter som förekommer i sociala system eller från möjligheten att personer kan klara genom att ändra dessa system (s.82).

3.2 Symbolisk interaktionism

En förgrundsgestalt inom symbolisk interaktionism är George Herbert Mead, som tidigt intresserade sig för mänsklig interaktion. Han menade att jaget utvecklas genom språket, och att detta sker genom det sociala samspelet. Genom detta samspel uppstår en differentiering av jaget som Mead kallade *jag (I)* och *själv (me)*. Jaget är det som iakttar sig själv och andra och som svarar för individens handlande med omvärlden. Självet däremot iakttas av jaget och dessutom av andra. I grunden handlar detta om vår förmåga att sätta oss in i andras situationer och sägs vara en förutsättning för en god kommunikation (Brenner 1978, s.128-129).

Den symboliska interaktionismen belyser det sociala samspelet som vi ständigt befinner oss i. Individer interagerar ständigt med varandra, både verbalt och icke-verbalt till exempel genom minspel eller genom symboler såsom kläder och andra attribut. Det verbala är den viktigaste symbolen i interaktionen. Språket finns med oss från det att vi föds men det blir inte symboliskt förrän vi alla lägger samma betydelse i orden, dessutom är språket beroende av den sociala kontexten. Människor föds inte heller som sociala varelser, utan det sker en socialiseringsprocess, vilket innebär att vi lär oss de normer och förväntningar som finns i omgivningen. Inom symbolisk interaktionism menar man att vi människor är sociala varelser och fokus ligger på vårt beteende. Människans beteende är föränderligt och man ingår ständigt i en aktiv process. Inom rollteorin kan man se en mängd olika förväntningar på en roll som är stabila, till skillnad från den symboliska interaktionismen som istället ser roller som rörliga, och att de kan förändras genom det sociala samspelet och genom vilken situation man befinner sig i. Inom symbolisk interaktionism ser man inte människan som att den *är*, utan att människan istället *gör* till exempel Stina *är* inte dum utan Stina *beter* sig dumt (Trost & Levin 2010, s.19-22 & 74).

Inom symbolisk interaktionism pratar Charon (2009) om fem centrala idéer:

- Man måste förstå människan som en social varelse, där ett livslångt socialt samspel pågår som leder oss till att göra det vi gör.

- Man måste förstå människan som en tänkande varelse där det sociala samspelet inte bara handlar om samspel mellan olika individer, utan också om en interaktion inom människan. Den egna interaktionen handlar om att tänka, både medvetet och omedvetet.
- Människor definierar situationen de befinner sig i och ”gör” miljö. Även om en viss miljö faktiskt existerar så är det vår definition av den som är det viktiga.
- Hur människor handlar är orsakat av den nuvarande situationen, vi finns i nuet och vi handlar i nuet.
- Människan beskrivs som en aktiv varelse som befinner sig i ständig process och i ständig förändring (s.28-29).

4. Metod

Här kommer vi att förklara vårt tillvägagångssätt under studiens gång. Vi beskriver vårt val av metod, vårt urval, våra kvalitetsprinciper och de etiska överväganden vi har gjort. Dessutom har vi här beskrivit vår arbetsfördelning.

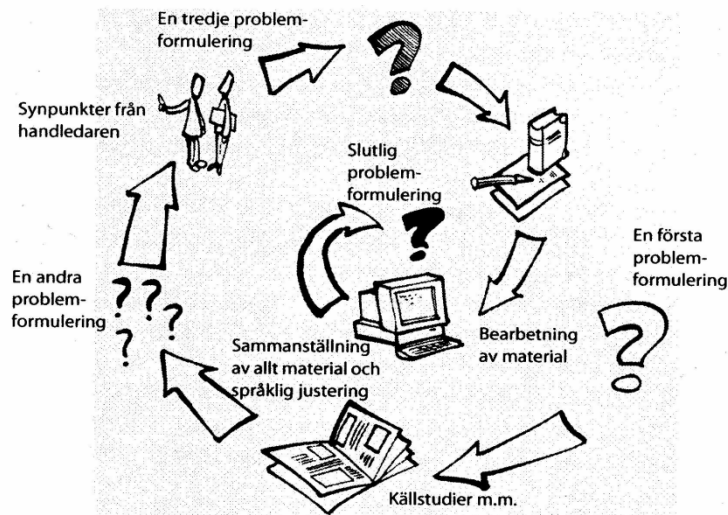
4.1 Vetenskapsfilosofisk utgångspunkt - hermeneutiken

Det finns två dominerande inriktningar inom vetenskapen nämligen positivismen och hermeneutiken.

Positivismen har sitt ursprung i naturvetenskapen och målet är att skapa så säker kunskap som möjligt. Positivister tror på absolut kunskap, att man kritiskt ska undersöka alla påståenden och att man ska kunna stödja sina resultat på säkerställd fakta. Genom att använda sig till största del av kvantitativa data såsom siffror kan man senare dra generella slutsatser (Thurén 2007, s. 16-17).

Hermeneutik betyder tolkningslära, och tolkning är den huvudsakliga metoden för att nå förståelse av ett mänskligt fenomen. Man försöker dock inte finna en absolut sanning, eftersom det inte finns enligt hermeneutiker. Hermeneutiken har sin grund i medeltida tolkningar av Bibeltexter. På 1800-talet fick hermeneutiken ett bredare användningsområde då som läran om tolkning av texter i allmänhet. De tolkningar som görs inom hermeneutiken är tolkningar som bygger på att vi människor förstår andra människor, alltså tolkningar av "förstående" slag. Varje människa uppfattar sig själv på ett speciellt sätt och kunskap skapas då genom att tolka deras livsberättelser. Som forskare är det viktigt att tänka på att vi alltid har med oss vår egen ryggsäck med erfarenheter och tolkar i enhet med dessa, vilket kan påverka resultatet av tolkningarna. För att kunna förstå ett fenomen måste vi se det i den kontext det befinner sig i, vilken tid eller vilket samhälle. Detta gör att det inom hermeneutiken inte finns någon absolut sanning, då tolkningen påverkas av tolkarens värderingar, förförståelse och kontext (Thurén 2007, s.95-96; Hartman 1998, s.95; Alvesson & Sköldberg 1994, s.119-122).

Ett viktigt begrepp inom hermeneutiken är den hermeneutiska cirkeln eller spiralen. Alvesson & Sköldbäck (1994) beskriver det som att: ”meningen hos en del endast kan förstås om den sätts i samband med helheten” (s.115). Detta betyder att tolkningen av något ger ny förståelse vilket kommer att bli förförståelse i en ny forskning.

FIGUR 2.3 Den hermeneutiska spiralen vid problemformuleringen i forsknings-sammanhang.

Bilden ovan förklarar hur man kan använda den hermeneutiska spiralen vid forsknings-sammanhang. Den visar på hur problemformuleringen i det här fallet är under ständig förändring under hela arbetets gång. Genom att se till material som ett levande dokument kan man under arbetets gång ständigt förändra och hitta nya infallsvinklar på material (Ejvegård 2009, s.22-23).

Eftersom vårt syfte med denna undersökning är att få en förståelse för hur bonusföräldrar ser på sina roller i den nya familjen så har vi valt ett hermeneutiskt perspektiv med en kvalitativ inriktning. Som hermeneutiker är man intresserad av tolkningar av verkligheten och av människors upplevelser (Lundin 2008 s. 102). Genom att tolka våra informanternas erfarenheter och berättelser kommer vi kunna få ny kunskap, dock inget generell sådan vilket vi inte heller är ute efter.

4.2 Kvalitativ forskningsmetod

Det som skiljer kvalitativ studie från kvantitativ studie är framförallt att kvalitativ studie är mer inriktad på ord och inte så mycket på siffror. Vi valde att göra en kvalitativ studie med en induktiv syn på förhållandet mellan teori och praktik, vilket innebär att vi grundar teorin i de resultat vi har fått fram av själva studien. Med en kvalitativ studie vill vi få en förståelse av sociala händelser och hur dessa påverkas av de individer som är närvarande i en viss miljö. I vårt fall handlar detta om hur ett bonusföräldraskap påverkas av den sociala omgivningen. Vid kvalitativa studier anser man att verkligheten är konstruerad och med det menar man att sociala beteenden är resultatet av det samspel som sker mellan människor (Bryman 2011, s. 340-341). Denscombe (2010) menar att en stor fördel med kvalitativa studier är att de är "förankrade i verkligheten" – att det material vi får fram är äkta (från verkligheten här och nu). Vi får en beskrivning av deras verkliga situation vilket ger oss detaljerade data. Detta hjälper oss i vår analys att tolka vårt material på mer än ett sätt, vilket man inte gör på samma sätt i en kvantitativ undersökning (s.398).

4.3 Datainsamling

För att kunna få en överblick över ämnet och för att få så mycket kunskap som möjligt innan vi genomförde våra intervjuer samlade vi in så mycket material som möjligt. Vi fann mycket litteratur på biblioteket (Oskarshamns stadsbibliotek, Linnéuniversitetets bibliotek och Kalmar Läns Landstingsbibliotek) som övergripande beskrev familjelivet och dessutom böcker som var helt fokuserade på bonusfamiljer. Vi fann även böcker som enbart handlade om bonusmammans roll, dock inte speciellt mycket om bonuspappan. Många böcker beskrev samma sak och därför sorterade vi bort böcker som beskrevs som "handböcker" med mest tips och råd, dels sorterade vi bort de böcker som byggde på intervjuer med bonusmammor och/eller bonuspappor då dessa inte var vetenskapliga.

Vi sökte även i bibliotekets sökmotorer efter användbara, vetenskapliga artiklar. Här använde vi oss av sökmotorerna PsycInfo och Sociological Abstract och följande sökord användes: **Step*** (stepmother, stepfather, stepfamily, stepparent), **Roles** (roleexpectations, parent role, roleconflict) och **gender**.

Vi valde direkt bort artiklar som var äldre än från år 2000 eftersom vi tyckte att dessa var för gamla med tanke på att familjelivet och synen på familjen i samhället har förändrats mycket under kort tid.

Vi har tillsammans valt ut de böcker och de artiklar vi ansåg var användbara och sen inför analys och bearbetning av dessa så delade vi upp materialet. Det materialet bearbetade vi enskilt och sammanställde tillsammans i uppsatsen.

4.4 Urval

För att hitta våra informanter så skrev vi en affisch där vi annonserade efter bonusföräldrar som ville delta i vår studie. Dessa satte vi upp i simhallen, på biblioteket och på Bvc (Barnavårdscentral) i Oskarshamn för att detta är ställen där det ständigt rör sig mycket föräldrar. Vi trodde inte att det skulle vara så svårt som det visade sig vara att få tag på bonusföräldrar som ville vara med. När vi efter ett tag inte fick några svar så var vi tvungna att själva börja fundera på om vi hade några bonusföräldrar i vår omgivning. Vi fann att vi hade varsin bekant som ville delta i vår studie. Genom dessa fick vi kontakt med tre andra som vi sedan kontaktade och som ville delta. Den sista deltagaren fann vi genom att lägga ut en efterlysning på Facebook, där en bonusförälder svarade att den gärna ville delta. Vårt urval blev en blandning mellan ett subjektivt urval, där informanterna väljs ut medvetet av oss eftersom vi visste att de hade värdefull data för oss och ett snöbolls-urval, eftersom de informanter vi hittade ledde oss fram till nya informanter (Denscombe 2010, s.37-38).

Vi hade två kriterier i urvalet som våra respondenter var tvungna att uppfylla för att kunna delta i vår undersökning.

- Personen i fråga skulle ha bott i bonusfamiljen i minst ett år. Klang (2006) menar att bonusfamiljer oftast har en ”smekmånadsperiod” då det är relativt lugnt i familjen. Först efter ett par månader börjar det ”normala” familjelivet och konflikter och problem kan dyka upp (s. 131). Därför uppkom kriteriet om att personen ska ha levt i familjen i minst ett år.

- Personen i fråga skulle bo kvar i familjen, detta för att vi tror att det kan vara lätt att glömma eller tänka annorlunda om det som redan har hänt.

Det vi kan se genom våra informanter är att de föräldrar som har velat ställa upp verkar vara familjer där relationerna i familjen verkar fungerar relativt bra. Vi har en känsla av att bonusföräldrar som har det svårt i sin familj inte skulle vilja ställa upp på en intervju. Detta har kanske påverkat vårt resultat. Med tanke på att vi själva hade varsin bekant så var vi tvungna att diskutera objektiviteten i detta. Vi ansåg att vi inte kände personerna speciellt väl och att resultatet därför inte påverkades av detta.

4.5 Genomförande

Vårt val av metod gjorde vi eftersom vi ville få personligt grundade uppfattningar om roller och förväntningar bland kvinnorna och männen i de nya familjerna. Bryman (2011) menar att intervju är lämpligt att använda när vi vill ha fram uppfattningar, åsikter och erfarenheter, vilket är just det vi vill undersöka (s. 40-41). Vi såg även att våra frågeställningar besvaras bäst genom intervjuer, därför har vi gjort semistrukturerade intervjuer med lika många män som kvinnor. Semistrukturerad intervju innebär att vi hade vissa grundfrågor men att det ändå fanns utrymme för informanten att utveckla svaren. Vi hade en viss mall som vi följde där vi hade teman som vi var intresserade av att veta mer om utifrån de frågeställningar vi har. Vi var flexibla att kunna ställa följdfrågor och diskutera runt dessa teman för att få ut så mycket som möjligt av intervjun. Informanten var också fri att kunna svara mer fritt och inte vara så styrd av frågorna. I en semistrukturerad intervju är det viktigt att man tolkar, känner av och lyssnar in vad det verkligen är informanten säger. Detta för att kunna få en förståelse och kunna se eventuella mönster (Robson 2009 s. 270-271; Bryman 2011, s.415). Just detta att det finns utrymme att utveckla svaren är anledningen till att vi valde semistrukturerad intervju.

När vi gjorde vår intervjuguide så diskuterade vi igenom vad det var vi ville veta och vilka frågor som kunde ge vilka svar. Vi hade vårt syfte och frågeställningarna till grund för guiden. Bryman (2011) menar att guiden är en slags minneslista där vi ska ha teman/frågor som en vägledning under själva intervjun. Det viktigaste är att frågorna leder till att informanten vill

berätta om det ämne som gör att just han/hon är intressant, att de känner sig trygga och villiga att berätta (s.419). Bryman (2011) menar att det är viktigt att inte ha för många eller för snäva teman för då blir informanterna styrda och resultatet blir inte det vi önskar. När vi sedan ska analysera blir resultatet utefter det vi trodde innan och ens egna uppfattningar speglar sig i resultatet (s. 420).

Bryman (2011) beskriver några praktiska råd när man ska intervjua. Först och främst ska vi läsa in sig i ämnet så vi vet vad vi pratar om och kan hänga med när informanten pratar (s.420). Vi läste stora delar av vårt material innan vi gjorde intervjuerna, detta gjorde att vi kände oss trygga i ämnet och visste vilka följdfrågor vi skulle kunna ställa. Nästa råd Bryman (2011) beskriver är att man ska spela in intervjuerna för att underlätta analysen och för att kunna få ut så mycket som möjligt av material och för att det är väldigt lätt att glömma bort vad som har sagt om det inte spelas in (s.420). Vi spelade in alla våra intervjuer med inspelningsbara MP3-spelare. Dessa filer sparades sedan i datorn för att kunna transkriberas och analyseras. Bryman (2011) skriver också att en lugn och ostörd intervjumiljö är viktigt (s.421). Genomförandet av intervjuerna har skett på valda platser av informanterna, eftersom vi ville att de skulle känna sig trygga i situationen och för att på så sätt kunna ge så trovärdiga svar som möjligt. De ställen som blev aktuella för oss var informantens hemmiljö, lokal på Linnéuniversitetet och hemma hos en av oss intervjuare.

Vi valde att utföra alla intervjuer tillsammans även om vi noga övervägde fördelar och nackdelar med detta. Trost (2005) menar att det finns en risk att informanterna känner sig i underläge om det är två som intervjuar, men samtidigt pratar Trost (2005) om fördelarna med två intervjuare. En av fördelarna är att vi kan vara ett stöd för varandra och komplettera varandra. Trost (2005) pratar också om att två intervjuare kan vara en trygghet för informanten om intervjun behandlar ett känsligt ämne (s. 46). Intervjun inleddes med en beskrivning av vårt syfte med undersökningen och lättare allmänna frågor. Sedan fortsatte vi med våra ämnesfrågor. Avslutning skedde genom att vi frågade om informanterna hade några frågor och om vi fick återkomma ifall det uppkom fler frågor från vår sida. Dessutom poängterade vi att de gärna fick återkomma till oss efter intervjun vid eventuella frågor (Denscombe 2009, s. 253 ff).

Vi gjorde en testintervju innan de riktiga intervjuerna, detta gjorde vi för att se hur väl frågorna/teman fungerade och om vi hade missat något. Vi upplevde att intervjun fungerade

bra och att våra frågor/teman besvarade det vi ville ha ut av intervjun. Trost (2005) menar att det är onödigt att kassera en väl fungerande testintervju med ett bra material, och att man ska använda en sådan intervju till det ”riktiga” material vilket vi då valde att göra (s. 123-124).

4.6 Analys av intervjumaterialet

Bryman (2011) menar att transkribering är en tidskrävande process, en timmes inspelad intervju tar cirka fem-sex timmar att transkribera. Fördelen är att man ordagrant har nedskrivet vad informanten har sagt. Det är viktigt att vara noggrann vid transkriberingen, lyssna och skriva ner det viktiga samt att återge intervjusamtalet så noga som möjligt. Upprepningar och uttryck som ”va, öh, liksom” kan man skriva om eller hoppa över för att få en lättläst och förståelig text. Man kan redigera texten så att den går att förstå men det är viktigt att inte ändra på innehållet. Ändrar man för mycket förstår den som läser att det är omskrivet och inte det som sagts. Ibland kan det vara så att det finns delar i intervjun som är helt ointressant, man halkade in på ett sidospår eller att personen har svårt att prata, då finns det ingen anledning att lägga tid på att transkribera dessa bitar (s.429-432).

För att kunna analysera vårt intervjumaterial så har vi transkriberat samtliga intervjuer. Utefter vår intervjuguide och de förvalda temana i denna så tematiserade vi även vårt intervjumaterial. Våra teman var: introduktion, kärnfamilj, bonusfamilj, könsroller och roller. Dessa kodade vi i olika färger, delade upp alla transkriberingar i samma färg och analyserade dem tema för tema.

4.7 Kvalitetskriterier

Kvale och Brinkmann (2009) menar att begrepp som validitet, generaliserbarhet och reliabilitet är begrepp som en del kvalitativa forskare helt avfärdar med motivering att det är begrepp som kommer ifrån den positivistiska vetenskapssynen, och att det därför endast passar kvantitativa undersökningar och därför är de inte heller applicerbara på kvalitativa studier (s.262-263). Även Jacobsson (2008) poängterar att kvalitetskriterierna i en kvalitativ

undersökning handlar om att man som forskare ska kunna diskutera och presentera sina svagheter med till exempel urvalsförfarandet eller metodval. Genom en medvetenhet om sina metodologiska brister och genom en presentation av vad man har gjort för att motverka dessa brister så tillför man validitet i sin kvalitativa undersökning (s.166, 168).

Både Kvale och Brinkmann (2009) och Bryman (2011) presenterar några nya begrepp som skulle kunna passa bättre in på de kvalitativa studierna:

Trovärdighet

Sociala verkligheter kan innefatta en rad olika beskrivningar, om den beskrivning jag gör som forskare är trovärdig kommer den också att accepteras av andra människor. Att skapa en trovärdighet i sina resultat betyder att man har gjort sin undersökning enligt de regler som finns och att man sedan visar resultatet för de personer som ingick i studien för att vara säker på att forskaren har uppfattat "deras" verklighet på rätt sätt (Bryman 2011, 354-355). Även Denscombe (2009) pratar om detta men då kallar han det istället för "rimlig sannolikhet", vilket innebär att man som kvalitativ forskare aldrig kan garantera ett helt sanningsenligt svar, men att undersökningen ändå är gjord och analyserad enligt konstens alla regler (s. 380).

En nackdel för oss i vår studie kan vara att vi har valt att göra intervjuer. Nackdelen med intervjuer är att informanterna i intervjun kan svara som de tror att vi vill att de ska svara, eller att de svarar utifrån vad de tror är "rätt" svar. Det skulle kunna vara till exempel att bonusföräldrarna svarar att de tycker det nya familjelivet är konfliktfritt trots att det inte är det bara för att de tror att det är "fel" av dem att tycka på ett visst sätt. Alvesson & Deetz (2009) beskriver just risken med att informanten anpassar sig efter forskarens förväntningar och värderingar (s. 85). Detta kan bli en nackdel för trovärdigheten i vår undersökning då vi inte kan vara helt säkra på att vi får trovärdiga svar.

Pålitlighet

Pålitlighet ses som den kvantitativa forskningen motsvarighet till reliabilitet. Detta betyder att man bör anta ett granskade synsätt och säkerställer att hela forskningsprocessen finns tillgänglig för granskning (Bryman 2011, s.355). Vi har i vår undersökning tydligt redogjort för vilka metoder, vilket urval och vilken analys vi har gjort för att på så sätt visa läsaren hur vi har kommit fram till det resultat vi har gjort. I en kvalitativt inriktad undersökning är det

själva forskningsprocessen som granskas och som ger undersökningen pålitlighet (Denscombe 2010, s. 381; Bryman 2011, s.355).

Överförbarhet

Överförbarhet eller replikerbarhet innebär upprepning för att se om man kan hitta något nytt. Man vill göra om en studie för att kunna rätta till eventuella fel och se ifall man får samma resultat (Bryman 2011, s.169). Det är svårt och i stort sett omöjligt inom samhällsvetenskaplig forskning att få replikerbarhet i en studie därför att det inte går att stanna upp en social händelse, människor utvecklas hela tiden och den sociala miljön är i ständig rörelse och förändring. Genom att vi istället har producerat så fylligt material och så täta beskrivningar som möjligt kan man sen bedöma överförbarheten till andra kontexter (Bryman 2011, s. 355).

Möjlighet att styrka och konfirmera

Bryman (2011) menar att det är omöjligt att producera objektivitet i samhälllig forskning eftersom man som forskare alltid tolkar i enlighet med sin egna ”ryggsäck”. Men detta begrepp betyder ändå att vi som forskare inte har låtit våra personliga åsikter och värderingar eller våra teoretiska inriktningar påverka utförandet eller slutresultatet av vår studie (s. 355).

4.8 Etik

Vi har i vår undersökning utgått ifrån de forskningsetiska principerna inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Som forskare har man ett visst etiskt ansvar för det man gör och för de eventuella personer som ingår i forskningen. Det gäller att ställa forskningskravet i relation till individskyddskravet. Forskningskravet innebär att medborgarna i samhället ställer krav på att forskning ska bedrivas. Dock ska den forskning som bedrivs skydda enskilda individer (som eventuellt ingår i forskningen) mot psykisk och fysisk skada, kränkningar och förödmjukelser (individskyddskravet).

Individskyddskravet kan konkretiseras i fyra allmänna huvudkrav på forskningen nämligen informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002).

Nedan följer en beskrivning av hur vi har följt dessa fyra krav i vår studie:

Informationskravet

Vi har informerat de som deltar i vår intervju om studiens syfte och varför vi ville att de skulle delta i studien. Vi förklarade för dem hur de kunde nå oss om de skulle vilja efter intervjun. De informerades om att deras deltagande var frivilligt och att de när som helst kunde avbryta sitt deltagande. Innan intervjun skickade vi ut ett informationsbrev till våra informanter där vi beskrev vilka vi var, syftet med studien och varför vi ville att de skulle delta.

Samtyckeskravet

Vi inhämtade samtycke av de som deltog i vår studie. Ett muntligt samtycke skedde redan då de blev tillfrågade och tackade ja till att delta i vår intervju. De som deltog bestämde själva om och hur de ville delta.

Konfidentialitetskravet

Alla de uppgifter vi har fått fram genom vår intervju behandlas med sekretess. De personuppgifter som har kommit fram under intervjun har avidentifierats. Dessutom har personuppgifterna förvarats på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem.

Nyttjandekravet

Deltagarna har fått information om att de insamlade uppgifterna enbart ska användas i forskningssyfte.

4.9 Arbetsfördelning

Hela uppsatsen har varit ett gemensamt projekt där vi båda har varit lika mycket delaktiga i alla beslut som har tagits. Vi har tillsammans valt ut relevant material såsom böcker och vetenskapliga artiklar. Dessa har vi sedan delat upp och läst enskilt, fört egna anteckningar och sedan tillsammans sammanställt detta i vår uppsats. Genomförandet av intervjuerna har vi gjort tillsammans, däremot har vi transkriberat hälften var – för att sedan göra analysen tillsammans. Allt skrivande i uppsatsen har gjorts tillsammans, vi har diskuterat, vänt och vridit på det för att tillslut komma fram till en färdig uppsats.

Vårt samarbete har fungerat mycket bra, vi har kunnat stötta och hjälpa varandra genom hela processens berg- och dalbana.

5. Integrerad resultat- och analysdel

Utifrån våra frågeställningar gjorde vi en intervjuguide (se bilaga 2) med frågor som handlar om till exempel roller och förväntningar. Här kommer vi att presentera vårt resultat, de namn som förekommer är fingerade för att säkra informanternas anonymitet.

5.1 Introduktion, presentation av våra informanter

Under detta avsnitt kommer vi beskriva hur bonusfamiljerna är sammansatta, till exempel hur gamla barnen är och hur mycket de bor hos vardera föräldern. Vi kommer även ta upp hur relationen till informanterna och informanternas partners ex ser ut och om detta på något sätt har påverkat rollskapandet.

Vi har intervjuat sex informanter, tre bonusmammor och tre bonuspappor. De är i åldern 33-42 år. Alla våra informanter är svensk-födda, medelklass och väl integrerade i samhället. Barnen i familjerna är allt mellan 4,5-16 år. Bland våra informanter finns det ganska nybildade bonusfamiljer och de som har varit bonusföräldrar under flera år. I fyra av våra familjer så bor barnen växelvis, alltså varannan vecka hos vardera föräldern. Däremot är det en av dessa familjer som istället har valt att ha barnen boendes växelvis i tvåveckorsperioder hos vardera föräldern. Detta för att föräldrarna och bonuspappan i den här familjen har upplevt att barnen behöver mer tid för att hinna landa i varje hem. Nu när barnen är större och behöver ta mer ansvar själva så behövs det även mer tid för att se till så att alla saker hamnar på rätt plats. De två andra familjerna har sina barn boende hos sig på heltid med helgumgänge hos den biologiska pappan. I båda de familjer bor barnen då hos sin mamma. Enligt den statistik vi har sett så är det vanligast att barnen bor hos mamman, vilket vi har även fått indikation på i vårt resultat (www.scb.se). En bonusfamilj har ett gemensamt barn och i en familj hade både mamman och pappan med sig barn sedan tidigare förhållande in i familjen och i denna familj bor alla barnen där samma vecka.

En av våra informanter menar att växelvis boende inte är bra för barnen, det blir ett himla ”hattande” och barnen måste hela tiden anpassa sig till olika nivå hos varje förälder. Resten av informanterna är dock positiva till växelvis boende och en av de familjer som inte idag har det säger att familjen fungerade bättre då barnet bodde växelvis och att hon vill att det ska vara så

igen. Detta tolkar vi med hjälp av symbolisk interaktionism. Symbolisk interaktionism bygger på det sociala samspelet och att rollskapandet sker i detta samspel (Charon 2009 s.28-29). Med detta menar vi att ju mer barnen och bonusföräldern träffas och samspelar med varandra så blir möjligheten lättare för bonusföräldern att hitta sin roll. För rollskapandets skull så tolkar vi det som att våra informanter tycker att växelvis boende är det mest optimala. En av våra informanter pekar just på detta, att hon tyckte att hela familjen, med alla de roller som finns, fungerade bättre då barnet bodde varannan vecka.

Alla våra informanters nya partners hade levt själva med sina barn innan de flyttade ihop med informanten. En av våra informanter berättar att han även har haft ensam vårdnad över sina barn under många år, sedan 2005 har barnen bott växelvis hos föräldrarna igen vilket vår informant inte är nöjd med. Nästan alla våra informanter menar att de har en okomplicerad relation till deras partners före detta. De säger att de inte direkt är vänner men att de ändå kan föra ett vuxet samtal angående barnen och att de kan hämta, lämna och ringa om det skulle behöva. Larsson-Sjöberg (2003) menar att bonusfamiljen bedrivs som ett projekt där det ständigt krävs förhandlingar för att få familjen att fungera. Det krävs att man kan samarbeta med många nya och gamla partners (s.83-85). Dessutom måste man som bonusförälder ständigt ta hänsyn till flera olika personer som du själv inte valt in i ditt liv. Genom att det finns en väl fungerande relation mellan bonusföräldern och partners före detta så underlättar det rollskapandet (Bjerkessjö 2005, s.64). Vi kan se att de flesta av våra informanter har en relativt bra relation till sin partners ex och att de menar att det är en fördel för hela deras familj. Däremot poängterar alla våra informanter att de som bonusföräldrar är ett "andrahandsval", där kontakten i första hand sker mellan de biologiska föräldrarna. En av våra informanter menar att hon inte har någon relation alls till sin partners före detta, men att det beror på att partner själv inte har någon bra relation med den biologiska mamman.

"Problemet är ju att Svante själv pratar ju inte med henne. Det skulle varit väldigt konstigt om jag pratade med henne då." Eva

Två av våra informanter säger klart och tydligt att de inte skulle välja att gå in i en ny bonusrelation igen om de och deras partners skulle separera. En säger att han är tveksam men att det beror på varför de separerar, är det på grund av barnen så skulle han förmodligen inte

göra det men om det bara är för att relationen mellan dem som vuxna tog slut så hade läget varit annorlunda.

5.2 Kärnfamilj

Vi kommer att beskriva informanternas syn på kärnfamiljen som familjeform och om vi kan se ifall man fortfarande ser den som norm i vårt samhälle.

Alla våra informanter påpekar att de tror att bonusfamiljer är något så pass vanligt och accepterat idag i samhället, och att de därför inte heller blir annorlunda bemötta av andra. Däremot tror de ändå att normen av en kärnfamilj lever kvar utan att egentligen veta varför de tror detta. Detta menar även Bjerkesjö (2005), då hon skriver att kärnfamiljen fortfarande ses som en norm i vårt samhälle och som en naturlig enhet (s.13-14). En informant tar upp att han tror att familjebegreppet har förändrats mycket på kort tid då det var ovanligt med skilsmässor och ombildade familjer när han själv var liten. Han menar att det skulle kunna göra att den äldre generationen skulle kunna ha negativa uppfattningar och nya familjekonstellationen men han själv har inte upplevt det. Trots detta menar han ändå att vi i samhället är väldigt upplysta om nya familjebildningar och att det är ganska naturligt för många barn, då vissa till och med föds in i dessa familjer. En annan informant har en förklaring på varför hon tror att dessa ombildade familjer har ökat så mycket som de har i samhället, hon säger att en separation kan leda till fyra nya familjer.

”Jag menar på en separation blir det ju oftast fyra sådana här, del blir ju en slags celldelning där” Eva

Däremot menar en av våra informanter att när deras bonusfamilj är ute i samhället så förutsätter alla automatiskt att de är en kärnfamilj och kallar henne därför för mamma fast hon inte är det. Enligt Johansson (2009) finns det fortfarande en traditionell bild av hur en familj ska se ut, och då är det en biologisk mamma och en biologisk pappa med biologiska barn. Vi styrs fortfarande av de normer och värderingar som finns i samhället om hur en familj ser ut, och då är det lätt för omgivningen att ta för givet att alla familjer består av en biologisk mamma och pappa (s.154). Vi menar då att eftersom denna bild fortfarande lever kvar så kan

sådana här ”missuppfattningar” uppstå i den sociala omgivningen. Ingen av våra informanter har upplevt att de har blivit annorlunda bemötta eller att de har fått några negativa kommentarer om deras familjer.

Några av våra bonusföräldrar tar upp den juridiska problematiken och menar att den många gånger är anpassad till en kärnfamiljsnorm vilket styrks av Brodin-Kjellner (2007) som menar att lagar och regler i samhället är anpassade till kärnfamiljer. De lagar och regler som finns är utformade efter att endast de biologiska föräldrarna har huvudansvaret för sina barn (s.157). Våra informanter pratar om att man som bonusföräldrar inte har några rättigheter, utan bara skyldigheter och att man som bonusförälder många gånger känner sig exkluderad ifrån föräldraskapet. Detta gör att de inte alla gånger heller kan fullfölja sitt föräldraansvar genom den osäkerheten som finns på vad man har för rättigheter alternativt skyldigheter.

”Jag känner att jag bara har skyldigheter och inga rättigheter i den här pojken.” Lovisa

De säger att man inte kan ta någonting för givet, man måste hela tiden kolla upp vad som gäller. Vi har sett att det råder förvirring bland våra informanter, ett exempel är att några menar att man som bonusförälder kan få ersättning av Försäkringskassan vid Vård av sjukt barn medan andra menar att man inte kan få det. Enligt Försäkringskassan hemsida är det möjligt för bonusföräldrar att få ersättning vid vård av sjukt barn. Detta kallas tillfällig föräldrapenning och innebär att vårdnadshavaren kan överlåta ersättningen till en annan person, då till exempel en bonusförälder (www.fk.se). Dessutom ser vi en förvirring när det gäller vilka tider som ska gälla när man lämnar barnen på förskola då en av våra informanter berättar att hon var tvungen att ha sitt bonusbarn hemma då hon var sjukskriven, detta då enligt en tjänsteman på kommunen. Däremot står det i Skollagen kap 2A§6b, att barnets tider på förskolan ska beräknas på bara vårdnadshavarens arbetstider. Eftersom de juridiska delarna är utformade och anpassade efter att man lever som kärnfamilj gör att det blir svårigheter för våra bonusfamiljer att veta vilka rättigheter och skyldigheter man har. Vi menar att detta kan skapa rollkonflikt, där en person inte vet vilka förväntningar det finns på hans/hennes roll (Aubert 1979 s.105 & Tornstam 2010 s.150-151). Eftersom samhällets lagar och regler inte är anpassade efter att det idag finns bonusföräldraskap så leder detta till att bonusföräldrarna känner sig exkluderade från vissa delar av föräldraskapet. Rollkonflikten blir att även om föräldraskapet kan se självklart ut för bonusföräldern så är det inte det i samhället.

5.3 Könsroller

Här kommer vi att fokusera på informanternas föreställningar om könsskillnader mellan bonusmammor och bonuspappor. Vi har även frågat dem om de tror att det finns några sådana skillnader överlag i samhället.

De flesta av våra informanter berättar att arbetsfördelningen hemma inte är uppdelat efter typiskt manliga och kvinnliga sysslor. De säger att de tillsammans sköter hemmet, såsom matlagning, tvätt och städning. Det vi kan se är att de flesta säger att den som har mest tid just då gör det som behövs, och att någon eventuell uppdelning i så fall är gjort efter vad som passar deras vardagsrutiner. Larsson-Sjöberg (2003) menar att de traditionella könsrollerna inte syns lika tydligt i våra familjer längre vilket våra informanter bekräftar då de menar att de sysslor som gör i hemmet inte är könsbundna, utan uppdelade efter vem som har tid och för att få en fungerande vardag (s.83). Även Weaver & Coleman (2005) poängterar att välfungerande bonusfamiljer är ”könslösa”, där ansvaret är fördelat mellan de vuxna men inte uppdelat efter könstypiska arbetsuppgifter, vilket vårt resultat tyder på att även våra familjer är (s.495).

Vi har hört att våra informanter pratar om vad de säger är typiskt manliga eller kvinnliga egenskaper. En informant beskriver att när hans bonusbarn kommer hem från den biologiska pappan är de mer ”vildvuxna” och att de då behöver styra upp barnen igen. Detta förklarar han med att han tror att pappor i allmänhet har en ”slappare” attityd. En annan informant pratar om att hans bonusbarn har fått en ”mamma-uppväxt” som då har bidragit till att barnen idag är mer kvinnliga, även sonen i familjen är mer kvinnlig. Andra exempel som vi ha hört är att kvinnor är mer kontrollerande och omhändertagande än män. Precis som Stahlman (1998) menar så ser vi fortfarande idag typiskt manliga och kvinnliga egenskaper. Han pratar om att då man har en uppsättning av egenskaper, tillexempel kvinnliga så har man *inte* den manliga delen. Detta kan vi se i våra informanters svar, då en av dem talar om den ”mamma-uppväxt” barnen hade fått och som då hade missat den manliga delen av föräldraskapet (s.14-15).

”Utan de har ju fått en sådan ”mamma-uppväxt”, de är väldigt kvinnliga, även han är ju väldigt kvinnlig” Örjan

En säger att hon tror att det handlar om en generationsfråga, och att man som kvinna har mer förväntningar på sig själv eftersom man har sett hur sin egen mamma har gjort. Hon säger då att det förmodligen är svårare för bonusmammor än för bonuspappor med tanke på ens egna förväntningar. Vi har också hört en hypotes om att det är svårare för bonusmammor överlag eftersom de måste ta mer ansvar än vad bonuspappor måste. Bonuspappor kan göra lite mer de det vill.

”...jag har ju den förutfattade meningen att det är skillnad. Jag får för mig att som bonusmamma så måste du ta mer ansvar och göra mer än vad en bonuspappa gör. Jag har fått för mig det. De följer med lite på innebandyträningar, OM de tycker att det är roligt.

Det är ungefär så. Medan vi bonusmammor ska se till att alla har mat och att alla har kläder och papper hit och dit liksom”. Lovisa

Detta är ett antagande som både vår informant tar upp, ett antagande som vi som forskare var tvungna att förhålla oss till men som också styrks av Bjerkesjö (2005). Hon menar att bonusmammor tilldelas eller tilldelar sig själv ett stort ansvar på grund av de traditionella könsrollerna medan männen ser sig mer som en extraresurs (s.119). Ur ett rollteoretiskt perspektiv så ser vi att rollerna är fasta och stabila, detta bidrar till att det blir svårt för bonusföräldrarna att förhålla sig till de traditionella könsrollerna. Tornstam (2010) menar att man ur ett rollteoretiskt perspektiv tillskriver sig roller vilket vi kan se att bonusföräldrarna i vår studie har gjort (s.135). De tillskriver sig en roll som är jämförbar med en traditionell föräldraroll. Tolkar vi istället vårt resultat genom symbolisk interaktionism så kan vi se att de traditionella könsrollerna inte har lika stor betydelse då det inte finns några stabila roller (Trost & Levin 2010, s.19-22).

5.4 Bonusfamilj

Här kommer vi beskriva lite om bonusfamiljen som familj. Våra informanter har tagit upp både positiva och negativa sidor av denna familjekonstellation och dessa presenterar vi här.

Alla informanter menar att det är två skilda liv de veckor barnen är hos dem och de veckor de inte är hemma. Vi kan se att bonusföräldrarnas roller är väldigt olika de veckor som de har barn/inte har barn. Aubert (1979) menar att roller är komplementära, alltså att det finns en motsvarande roll (s.100 & 109). Vi menar att rollen som bonusförälder inte kan användas utan att barnen närvarande, vilken innebär att rollen som bonusförälder kräver att barnet är hemma. Rollen som förälder finns alltid med dig, även om barnen är borta så finns ändå alltid huvudansvaret kvar. Däremot kan vi se att rollen som bonusförälder bara finns ibland, genom att bonusföräldern under den barnfria veckan släpper allt ansvar till de biologiska föräldrarna. Tolkar vi istället detta resultat utifrån symbolisk interaktionism så menar vi att det inte behövs en komplementär roll för att få rollen som bonusförälder att fungera. Rollen i sig är så rörlig så den kan anpassas efter situation. Situationen utformar rollen (Charon 2009, s.28-29 och Trost & Levin 2010, s.19-22). De säger alla att de försöker ta tillvara på tiden, både tillsammans med barnen och sedan även som par när de är barnfria. Flera av våra informanter menar att det är en fördel för deras relation att få ha så mycket tid tillsammans som par. Genom att göra saker tillsammans som en hel familj så stärks banden mellan dem och då är det lättare för bonusföräldern att vara en del av familjen. En informant påpekar också vikten av att göra saker tillsammans med bara bonusbarnen, utan biologiska mamman, detta för att stärka deras relation. Sabelström (2002) menar att det inte finns någon biologisk bas att stå på i en bonusfamilj och att det inte finns några givna band mellan barnen och deras bonusföräldrar. Detta gör att man som bonusförälder måste börja skapa nya band för att få en bra relation till barnen (s.48).

Något som alla informanter också påpekade var att de var försiktiga med att introduceras i barnens liv och att det fanns många frågetecken innan de väl bestämde sig för att flytta ihop. De är överens om att det är viktigare att tänka igenom sitt beslut innan eftersom det redan fanns barn med i bilden. En informant säger att det viktigaste för dem när de bestämde sig för att flytta ihop var att inget av barnen skulle bli lidande av deras samboskap, att de inte skulle behöva byta skola eller liknande. Det vi har sett är viktigt för många av våra bonusföräldrar var att det fanns ett fungerande samarbete mellan de biologiska föräldrarna, detta för att bonusfamiljen ska kunna fungera. Hur relationen ser ut mellan de biologiska föräldrarna påverkar barnen.

”Svante och Astrid kan inte ens prata med varandra i stort sett, då tror jag att barnen också blir sådana. Att nu är vi hos pappa och då är det pappa, eller nu är vi hos mamma och då är det bara mamma som gäller.” Eva

En av informanterna beskriver bonusfamiljen som trepartsrelation för barnen, de har sin mamma, sin pappa och så honom som bonuspappa. Han säger att trots att han har bott ihop med barnen under lång tid så finns det ändå inte den där villkorslösa kärleken mellan honom och barnen som finns mellan barn och biologiska föräldrar. Han ser ändå att han som bonuspappa fyller en funktion i den nya familjen. Enligt Bjerkesjö (2005) så kan en bonusfamilj bidra till nya möjligheter för alla familjemedlemmar då även bonusförälder fyller en funktion i familjen, utan att det finns något biologisk band mellan dem (s.15-16).

Några av de nackdelar som vi kan se är att vissa informanter menar att de har fått ”offra” fritidssysslor och egna intressen för familjerelationens skull.

”Det är nersidan av det då, man får offra för att vår relation ska fungera, det blir väldigt egoistiskt men visst, så är det ju.” Petter

En annan nackdel som vi kan se att de flesta informanter talar om är problematiken med att ha så många runtomkring familjen som man måste ta hänsyn till. Bjerkesjö (2005) bekräftar detta genom att säga att i en bonusfamilj så måste man ständigt ta hänsyn till en massa personer som man själv inte har valt att ha i sitt liv (s.64). De talar till exempel om att man inte kan flytta hur man vill på grund av barnens biologiska föräldrar och en del menar att hela deras vardag blir styrd av partners före detta. Nästan alla talar om att bonusfamiljens vardag är ett evigt pusslande för att familjen ska kunna fungera.

”Ibland känner jag att hon styr mitt liv, vi kan inte göra som vi vill.” Lovisa

Informanten menar vidare att relationen mellan henne och mannens före detta påverkar även relationen mellan henne och hennes man. Om hon blir sur på hans före detta så är det mannen hon sedan skäller på, detta för att det är svårt att ta en konflikt direkt med mannens före detta. Marsiglio & Hinojosa (2007) ser att relationen mellan bonusföräldern och partners före detta påverkar hela familjelivet. Genom att ha en bra relation så blir det en förbättring av hela

familjekonstellationen, dåliga relationer påverkar negativt, såsom denna informant beskriver (s.858).

Gemensamma barn

Det är endast en av våra sex informanter som har gemensamt barn tillsammans med sin nya partner. Hon beskriver att hennes man ibland gör skillnad på deras gemensamma barn och hans barn sedan tidigare. Hon menar att pappan inte har samma regler för de båda barnen, detta för att han tycker att den tidigare sonen är ju bara där varannan helg och då ska det vara lite extra; både roligare och med mindre regler. Flera av våra informanter (som inte har gemensamma barn) menar att de tror att ett gemensamt barn hade förändrat familjen till det bättre. Bjerkesjö (2005) menar att ett gemensamt kan förbättra familjesituation så som våra informanter menar att det skulle göra, eftersom det gemensamma barnet kan föra samman familjen till en helhet (s.170-171).

”Men hade vi fått ett gemensamt barn hade det sett helt annorlunda ut tror jag. Då hade även min roll gentemot dem [bonusbarnen] varit annorlunda för då hade man mer haft en gemensam nämnare.” Petter

De menar att ett gemensamt barn förmodligen hade svetsat samman familjen och att anknytningen mellan bonusförälder- bonusbarn hade blivit stärkt. Rollen emot bonusbarnen hade också varit lättare. Det vi kan se bland våra informanter är att de menar att rollkonflikten skulle bli mindre om de får ett gemensamt barn. Detta eftersom rollen då blir mer stabil och eftersom de vet vilka förväntningar som finns på rollen (Aubert 1979 s.99). Då menar vi att även rollen som bonusförälder blir lättare att hantera. En annan informant säger att ett gemensamt barn hade bidragit till mer engagemang för bonusbarnen då de inte längre ”bara” hade varit bonusbarn utan halvsyskon till det egna barnet.

Omgivningens krav och förväntningar

Alla våra informanter menar att de har blivit accepterade som bonusföräldrar i samhället och att de ses som en del av familjen både av far- och morföräldrar till bonusbarnet och av skola och förskola. Flera informanter menar att det är så vanligt idag, och de har inte märkt att det skulle vara något konstigt att de som bonusföräldrar hämtade eller lämnade på förskola/fritids,

personalen verkar enligt dem vara vana vid detta. En annan informant menar att även hon har blivit accepterad i samhället, dock poängterar hon att hon kände sig väldigt ensam som bonusmamma eftersom det inte finns några naturliga sociala nätverk som det finns för biologiska föräldrar.

”Jag var ju ensam! Och jag hade ju inte heller det här naturliga som man får med typ öppna förskolan där man kan träffa andra mammor med barn i samma ålder. Jag hade ju ingenting sånt.” Lovisa

Här beskriver hon till exempel öppna förskolan eller de föräldragrupper man får gå på under och efter graviditeten. Hon säger att hon aldrig kom in i det sociala ”mammagänget”.

5.5 Roller

Här beskriver vi hur man som bonusförälder ser på sin roll och även hur deras partner ser på deras roll som bonusföräldrar. Vi kommer även att förklara hur de ser på ansvar för bonusbarnen, hur mycket de tar och även hur mycket ansvar partnern lägger på dem som bonusföräldrar. Dessutom presenterar vi kort de förväntningar de hade på så sin roll innan de blev en bonusfamilj och hur dessa sedan stämde överens med hur det blev.

Ingen av våra informanter använder uttrycket bonusmamma eller bonuspappa när de ska presentera sig, däremot kan vi se att de flesta skulle kunna kalla sitt bonusbarn för bonusbarn. Istället presenterar sig de flesta som sambo eller fru/man till sin partner. Inom familjerna är det vanligast att de använder sig av tilltalsnamn. Felker, Fromme, Arnaut & Stoll (2002) menar att ovisshet i att inte veta vad man ska presentera sig som skapar en osäkerhet i rollen. Genom att skapa en säkerhet i sitt sätt att presentera sig så ökar det också säkerheten i rollen (s.137). Här kan vi se att rollteorin och den symboliska interaktionismen skiljer sig åt.

”Mamma-rollen” och ”pappa-rollen” är typiskt stabila roller med tydliga förväntningar på hur man ska vara. Inom rollteorin menar Biddle (1986) att en roll innehar samma normer, oberoende vem som har rollen, vilket gör att de normer och förväntningar som finns på rollen som mamma eller pappa även hänger med om man väljer att kalla sig bonusmamma eller bonuspappa (s.76). Rollerna som mamma och pappa är väldigt statiska roller som är svåra att

förändra. Genom detta menar vi att det blir ökade svårigheter för bonusföräldrar då man inte kan vara "lite mamma" eller "lite pappa" – rollen som förälder går inte att ta på sig utan att fullfölja hela det ansvaret som rollen är tillskriven. Därför kan vi också se att de bonusföräldrar vi har intervjuat inte heller kallar sig **bonusmamma** eller **bonuspappa**. Inom den symboliska interaktionismen menar man att rollen är ständigt föränderlig och att den förändras i det sociala samspelet och i den omgivning man befinner sig i. Detta skulle kunna underlätta för de bonusföräldrar vi har intervjuat, att man inte hade låst sig fast i de stabila rollförväntningarna som finns utan att man mer hade sett rollen som i en ständig process (Trost & Levin 2010, s.19-22). Den ständigt pågående processen och de icke-stabila rollerna kan också skapa ovisshet för bonusföräldrarna. Vi menar att det då inte finns några tydliga mallar för hur man som bonusförälder ska vara. Vi menar vidare att mallar för hur man ska vara skulle kunna vara till hjälp men de mallarna som borde finnas för bonusföräldrar ska inte jämföras med de mallarna som finns för mamma- och papparollen. Genom att de presenterar sig som sambo eller fru/man så kan vi se att de har en stabil och tydlig roll och vet vad som förväntas av dem.

Alla informanter förklarar att de i början av sitt bonusföräldraskap kände sig osäkra och att de höll sig ganska mycket i bakgrunden. Alla menar att det var mycket svårare i början. De säger att de har vuxit in i rollen som bonusförälder och de kallar det för att de har "fasats" in, glidit in, invänjning och vuxit in. Detta poängterar även Aubert (1978) att man gör, man kommer att växa in i den rollen man har fått eller tagit, och när man har vuxit in i rollen så blir man säkrare på vad den innebär vilket våra informanter tydligt upplever (s.102).

"Man glider ju ändå in i det. I över ett halvår innan vi flyttade ihop, träffade jag barnen successivt, någon helg när han hade dem och så. Så det blev liksom en invänjning." Stina

En informant säger att även han har vuxit in i rollen men att han inte vet om det är för att barnen har vuxit eller om det är han som har vuxit i rollen som bonusförälder. De flesta beskriver att det efterhand kommer mer och mer att de vågar ta ansvar och säga ifrån och när de känner sig säkrare i sin roll så vågar de i större utsträckning ta konflikter även med bonusbarnet.

Något som alla påpekar är att det är lättare att ta på sig rollen som bonusförälder om barnen är yngre. De säger att mindre barn är mer öppna och någon menade att det förmodligen hade

varit svårare med äldre barn eftersom de har mer förutfattade meningar. En informant menar att det förmodligen har varit lättare för henne att ta på sig rollen eftersom hon själv hade barn sedan tidigare. Hon säger att hon har en uppfattning om hur det är att ha barn och kan därför jämföra och dessutom vet hon redan hur hon vill att uppfostran ska ske. En annan informant menar att det som gjorde att hon lättare kom in i rollen var att hon fick vara hemma mycket själv med barnet i början. Weaver and Coleman (2005) och Marsiglio & Hinojosa (2007) är överens om att det finns omständigheter som påverkar hur lätt eller svårt man har som bonusförälder att hitta sin roll (s.489 & 858). Detta kan vi tydligt se hos våra informanter, då flera av dem pekar på olika omständigheter som har förenklats för dem att ta på sig rollen som bonusförälder. En av bonuspapporna säger att hans roll som bonuspappa förmodligen hade varit annorlunda om bonusbarnets inte hade haft någon närvarande biologisk pappa eftersom han då förmodligen kunde gå in mer som ”pappa”. Nästan alla informanter menar att deras partners ser på deras roll mer som en tillgång och att de finns där som hjälp och stöd när det behövs.

De bonusmammor som har både bonusbarn och biologiska barn menar att det är lättare för dem att komma in i rollen som bonusmamma eftersom de har barn sedan tidigare. Däremot menar de att rollen skiljer sig åt, de tar mer ansvar för sina biologiska barn och de säger också att de ibland blir partiska mot sitt eget barn och att de alltid väljer sitt egna barn först. För bonusbarnen finns de där men mest i andra hand.

”Det är ju lite svårt när det blir diskussioner mellan barnen, då blir man gärna partisk... Ibland är det kanske så att Gustav får för mycket tillsägelser istället för att jag kanske är hårdare mot honom än vad jag är mot de andra [bonusbarnen]...” Eva

Den bonusmamman som inte har några biologiska barn själv menar att hennes rädsla är att bli jämförd med den biologiska mamman, att det är hon som ses som idealet och att även barnen ska tycka det. Sabelström (2002) menar att bonusmammor många gånger värderas utifrån det biologiska moderskapet (s.52). Vi menar att det finns en fara med att ständigt jämföra sig som bonusmamma med den biologiska mamman då det i så fall aldrig kommer att skapas en mall för hur man ska vara som bonusmamma. Vidare leder detta till att inte heller samhället/omgivningen kommer skapa några normer och förväntningar på rollen som bonusmamma då det ständigt jämförs med rollen som biologisk mamma.

Dessutom kan vi genomgående se att alla beskriver att deras roll som bonusförälder inte tas på lika stort allvar av barnen. De menar att barnen många gånger går till den biologiske föräldern och dubbelkollar om den biologiska föräldern tycker lika som bonusföräldern.

Ansvar

Alla våra informanter menar att det är den biologiska föräldern som tar det största ansvaret för barnen och att bonusföräldern finns till hands om det skulle behöva. Vid flera tillfällen har vi hört att bonusföräldrarna inte känner att de tas för givet men att partners ändå räknar med att de ska finnas där som stöd. Vi kan se att de biologiska föräldrarna inte tycker att bonusföräldrarna behöver ta på sig någon föräldraroll genom att de inte lägger över mer ansvar på bonusföräldern än vad den vill ha. Vi kan se en ganska tydlig uppdelning, att ansvaret är uppdelat i "dina och mina barn" i de familjer det finns bonusbarn från båda hållen.

"Läkare och sådär och sådana där grejer, det sköter nog Eva själv med Pelle, det mesta.

Och även jag sköter nog det mesta med mina barn" Svante

En informant menar att det inte finns någon anledning för henne att ta så stort ansvar eftersom det fungerar när pappan gör det. Hon säger att det inte handlar om att hon inte får eller vill utan mer bara att det inte finns någon anledning eftersom det fungerar så bra. Uppdelningen i ansvaret styrs av vad som blir bäst i familjen, att göra vardagen så enkelt som möjligt och så spelar det ingen roll vem som gör vad och vems barn det är. Detta har vi sett hos de flesta informanter.

"Det handlar nog om vad som blir bäst för mig och Svante liksom, att göra vår vardag så enkel som möjligt och då spelar det egentligen ingen roll vilket barn det är." Eva

Många informanter säger att de gärna tar det vardagliga ansvaret men när det gäller till exempel föräldramöten eller läkarbesök så är det ändå de biologiska föräldrarna som ska ta det ansvaret. En av våra informanter påpekade att den stora skillnaden mellan att vara biologisk förälder och bonusförälder handlar om ansvaret då man som bonusförälder kan välja att inte ta ansvar. Det vi har sett hos de flesta informanter är att de tycker att det är ganska skönt att slippa det yttersta ansvaret. De menar att det är de biologiska föräldrarna som ska ta slutgiltiga beslut angående barnen. Bjerkesjö (2005) pratar om utformandet av rollen, och att

man som bonusförälder har möjligheten att själv bestämma hur man vill utforma sin roll och också hur mycket ansvar man vill ta (s.112-114).

Egna förväntningar

Det vi kan se är att de manliga informanterna inte hade några speciella förväntningar alls på sitt bonusföräldraskap. En av dem menar att det inte är någon mening att ha några förväntningar eftersom det aldrig blir som man har trott i alla fall. En annan säger att han inte heller hade några förväntningar men att han ändå tycker att det har blivit bättre än vad han kunde tro.

Våra kvinnliga informanter har haft mer förväntningar och dessutom upplevt att de förväntningar de hade inte stämde överens med hur det blev. Flera av dem menar att det blev mycket svårare än vad det hade trott från början.

”O herregud, jag trodde inte att det skulle vara någonting, vadå det är ju bara ett litet barn, det är väl ingenting och alltså, jag har lätt att komma överens med andra folk och det går nog bra. Men ja, tjena, det är ju skitjobbigt! Men alltså, det blev ju jättejobbigt. Det var ju som ett slag i ansiktet att så fort vi flyttade ihop så skulle jag ta hand om honom.” Lovisa

Det vi kan se är att medan männen är mer oroliga över det praktiska så är kvinnorna mer oroliga över att till exempel inte bli omtyckta av bonusbarnen. Bjerkesjö (2005) styrker vårt resultat genom att skriva att männen oftast har en mer realistisk syn på sin roll än vad kvinnorna har. De har inte lika höga förväntningar och krav, varken från samhället eller från sig själv (s.119). Vi menar att detta beror på att rollen som bonusförälder är förknippad med rollen som förälder och då kan man fortfarande se att de traditionella könsrollerna lever kvar. Weaver & Coleman (2010) menar att moderskapet är kvinnans enda syfte och att moderskapet är en social konstruktion som bildar en modell för hur alla kvinnor ska agera, även de utan barn (s.307). Detta menar vi leder till att det är högre förväntningar på rollen som mamma, och således även på rollen som bonusmamma, vilket vi har sett bland våra informanter.

6. Diskussion

Här kommer vi först presentera en kort sammanfattning av vår studie. Vi kommer att ta upp de funderingar som har väckts hos oss under resans gång och avslutningsvis kommer vi att presentera förslag till vidare forskning.

Trots att det idag inte är ovanligt med bonusfamiljer upplever vi att bonusföräldraskapet ses som ett relativt nytt begrepp. Vårt syfte var att få en ökad förståelse för bonusföräldrar och deras roller i den nya familjen. Vi ville också veta om rollerna bland bonusföräldrar är påverkade av de traditionella föräldrarollerna. Tidigare forskning pekar på att förväntningarna på kvinnorollen/mammarollen är att alla kvinnor ska tycka om barn, och vilja ta hand om barn. Man pratar om "det goda moderskapet" (Weaver & Coleman 2010, s.307, Brembeck 2003, s.102-104, Weaver & Coleman 2005, s.478). Vi har dock inte sett någon tidigare forskning om "det goda faderskapet". Detta gjorde oss nyfikna på om dessa föreställningar även följde med rollen som bonusmamma och bonuspappa.

Genom våra intervjuer har vi fått ett väldigt varierat resultat från våra informanter. Vi kan se att hur man löser svårigheter i familjen är helt beroende på situation, omständigheter och personligheter – inte beroende på könstillhörighet. Vi kan dock se att alla våra bonusfamiljer har upplevt någon form av svårigheter på vägen till bonusföräldraskapet. Trots de svårigheter de har poängterat kan vi ändå se att de bonusföräldrar som vi har intervjuat har ändå befunnit sig i relativt välfungerande bonusfamiljer där de flesta av informanterna har hittat sin roll och de vet vad som förväntas av dem. Till det här kan vi koppla rollteorin, som tydligt menar att om man vet vad som förväntas av en roll så är det lättare att ta på sig den (Aubert 1979 s.99). Vi kan också se tydliga mönster på att det finns skillnader mellan rollen som bonusförälder och rollen som biologisk förälder. I rollen som biologisk förälder kan vi konstatera att det finns tydliga förväntningar på hur man ska handla och bete sig i givna situationer, dessa tydliga förväntningar finns dock inte på bonusföräldrar. Det vi har kunnat notera är att bonusföräldraskapet bidrar till ett mer jämställt förhållande där de traditionella könsrollerna inte är lika tydliga som de många gånger är i de roller som finns i kärnfamiljer. Vi har konstaterat att ansvarsfördelningen inte är uppdelad efter traditionella könsroller, utan att man istället har ett huvudansvar för sitt biologiska barn oavsett om man är man eller kvinna och att bonusföräldern finns till hand som stöd. Detta är något som Larsson-Sjöberg (2003) tar upp,

att de traditionella könsrollerna inte syns lika tydligt i våra familjer längre. Istället delar man upp ansvaret utefter vad som blir bäst för familjen (s.83). Vi har också kunnat se att de traditionella könsrollerna lever kvar i de förväntningar som finns på rollen som bonusförälder då vårt resultat pekar på att bonusmammorna i större utsträckning går in och tar en ”mamma-roll”. Vi menar att detta ändå tyder på att de förväntningar som finns på könsrollerna lever kvar trots ett mer jämställt förhållande.

Vi har upplevt att alla våra informanter ser positivt på sin nya roll och att de anser att det är skönt att själva kunna välja hur mycket ansvar de vill ta med sin nya roll som bonusförälder. De har inte upplevt några större svårigheter med sin roll, de känner att de ses som en tillgång och att deras roll fyller en viktig funktion i den nya familjen. De svårigheter de har upplevt med sin nya roll är det ständiga hänsynstagandet som krävs, att de måste anpassa sig och sitt liv efter andra personer som till exempel partners före detta. De menar också de kan uppleva en svårighet och konflikt i rollen då de enligt de normer, lagar och regler som finns i samhället inte ses som en naturlig del av familjen.

De förväntningar på sin roll vi har kunnat se bland våra informanter var genomgående positiva förväntningar. Här har vi kunnat se en tydlig skillnad mellan män och kvinnor, då bonuspapporna inte har haft några större förväntningar, de har mer pratat om att ”ta det som det kommer”. Bonusmammorna har haft större förväntningar om att de ska bli en sammansvetsad familj och att det inte borde vara så svårt eftersom det ”bara” är barn. Detta menar vi styrker den tidigare forskning som är gjord om att de förväntningar som finns på moderskapet även följer med till bonusmammorna. Däremot har vi också kunnat se att det är kvinnorna som har upplevt att det blev svårare än vad de först trodde.

Det vi genomgående kan se i den tidigare forskningen är att bonusföräldrskapet ses som något väldigt svårt och att det krävs mycket av de personerna som ska gå in i bonusfamiljen för att det ska bli bra. Detta är inget våra informanter har upplevt, de menar istället att det har gått smidigt och att de inte har stött på några större problem med rollen som bonusförälder. Vi är övertygade om att det finns familjer med de svårigheter som den tidigare forskningen tar upp, men vi tror att de förmodligen inte hade velat ställa upp på en intervju och därför har vi inte heller fått något sådant resultat. De övriga resultat vi har fått fram är resultat som stämmer väl överens med den tidigare forskning som har gjorts. Våra informanter pratar om

att man växer in rollen, att man är försiktig i början och att det saknas en tydlig mall för hur man ska vara som bonusmamma och bonuspappa. Vår studie bekräftar till stor del den tidigare forskningen vi har presenterat.

Skillnaden mellan rollteori och symbolisk interaktionism är att rollteorin ser roller som något stabilt och icke-föränderligt. Symbolisk interaktionism ser istället rollskapandet som att det sker i det sociala samspelet och att rollerna ständigt förändras beroende på den sociala kontexten. Detta kan vi tydligt se stämmer väl överens med de föräldraroller som finns i samhället, dessa roller har till stor del varit likadana under flera decennier. Då bonusföräldrar försöker leva upp till dessa förväntningar som egentligen stämmer överens med föräldrarollerna så blir det svårigheter. Genom att som bonusmamma eller bonuspappa anta den rollen så kan vi enligt en rollteoretisk syn anta att en person (i detta fall bonusföräldern) ska agera på ett visst sätt som är tätt förknippat med den biologiska föräldrarollen (Aubert 1979, s.99). Genom att tolka rollskapandet utifrån symbolisk interaktionism kan man skapa de roller som krävs i det sociala samspelet, och alla bonusföräldrar kan skapa den rollen som passar dem bäst, genom att det inte finns några speciella förväntningar.

Vi har i den tidigare forskningen sett att många forskare pekar på vikten av att det finns mallar för bonusföräldrarna att följa, detta för att förenkla rollskapandet genom att veta vad som förväntas av dem. Detta har även våra informanter poängterat, att de skulle vilja veta vad som förväntas av dem, även om de inte ordagrant har sagt att de vill ha mallar. Ur ett rollteoretiskt perspektiv menar vi att mallar kan underlätta för våra informanter att ta på sig rollen. Om dessa mallar skapas så menar vi att de tar bort "föräldraförväntningarna", och istället ger dem möjlighet till "bonusföräldraförväntningar".

Då vi tolkar vårt resultat utifrån symbolisk interaktionism så menar vi att det är lättare för våra informanter att vara flexibel i sin roll och för att kunna göra rollen till sin egen. Vi har kunnat se att alla våra informanter har utformat rollen som bonusförälder på olika sätt, att rollskapandet har varit väldigt öppet och flexibelt. Symbolisk interaktionism menar vidare att det verbala språket är vår viktigaste symbol, men att vi måste lägga samma innebörd i orden för att de ska kunna förstås (Trost & Levin 2010, s.19-22). Problemet vi kan se är att det inte läggs samma innebörd i ordet bonusmamma eller bonuspappa. Eftersom alla informanter

utformar rollen själv så kan det bli ett problem då alla menar olika saker med ordet bonusförälder, vilket leder till olika innebörd för ordet.

Det vi ändå har sett gemensamt för alla bonusföräldrar är att de är flexibla personer som kan samarbeta med andra personer som finns runt barnet. De har varit medvetna om situationens komplexitet och även att det tar tid för rollern att sätta sig. De menar allihop att rollen som bonusförälder är något man växer in i.

6.1 Förslag till vidare forskning

Något som vi har sett bland våra bonusföräldrar är att de pratar om den förvirring som finns angående juridiken. Vi menar att för att bonusföräldraskapet ska bli fullt ut accepterat och för att det föräldraskapet ska ses lika viktigt som det biologiska föräldraskapet så krävs det en tydlighet i vad det finns för rättigheter och skyldigheter för bonusföräldrar. Det kanske krävs lagförändringar. Vi anser att det krävs vidare forskning om detta, för att få veta vad som krävs för att få möjlighet till ett fullvärdigt föräldraskap även som bonusförälder.

Vi ser också att det skulle krävas vidare forskning för att skapa tydliga mallar för bonusföräldrar, detta för att underlätta att ta på sig rollen. Vi kan se att bonusföräldrarna jämförs med de biologiska föräldrarna och att bonusfamiljerna jämförs med kärnfamiljer. Dessa mallar som vi menar bör finnas ska då inte jämföras med de tydliga förväntningar som finns på mamma- och papparollen.

Källförteckning

Tryckta källor:

- Alvesson, M & Deetz, S (2010) *Kritisk samhällsvetenskaplig metod* Studentlitteratur: Malmö
- Alvesson, M & Sköldböck, K (1994) *Tolkning och reflektion – vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod* Studentlitteratur: Lund
- Aubert, V (1979) *Sociologi: Socialt samspel*. Almqvist & Wiksell Förlag: Stockholm
- Bjerkesjö, A (2005) *Att leva med andras barn – Handbok för styvfamiljer* Prisma: Stockholm
- Brenner, S-O (1978) ”Symbolisk interaktionism: Människan som symbolförmedlande varelse” I: Brenner, S-O, Fhanér, G, Hygge, S, Jonsson, T, Lund, M, Thorslund, C (red) *Perspektiv inom socialpsykologi, sex bidrag*. Beyronds: Malmö
- Brembeck, H (2003) ”De ”nya” mödrarna” I: Bäck-Wiklund, M & Johansson, T (red) *Nätverksfamiljen* Natur & Kultur: Stockholm
- Brodin Kjellner (2007) ”När ska samhället fatta att inte alla lever i kärnfamilj – om samhället” I: Brodin Kjellner, E; Beijer, A; Bylander, B; Hagman, S; Holmström, Å & Sjöholm, P (red) *Familjen Hoppsan – Tips och råd till styvfamiljen* Santérus Förlag: Stockholm
- Bryman, A (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder* Liber: Malmö
- Bäck-Wiklund, M & Bergsten (1997) *Det moderna föräldraskapet. En studie av familj och kön i förändring* Natur & Kultur: Falun
- Charon, J (2009) *Symbolic Interactionism. An introduction, An interpretation, An intergation* Pearsons Education: Boston
- De Paula, T & Klang, B (2006) *Gummimammor, plastpappor och bonusbarn* Bokförlaget DN: Stockholm
- Denscombe, M (2009) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* Studentlitteratur: Lund
- Ejvegård, R (2009) *Vetenskaplig metod*. Studentlitteratur: Lund
- Folkesson, P (2000) *Nordisk mansforskning – en kartläggning* Arbetsrapport Nr 10: Karlstad
- Hagman, S (2007) ”Man måste visa musklerna – om styvpappan” I: Brodin Kjellner, E; Beijer, A; Bylander, B; Hagman, S; Holmström, Å & Sjöholm, P (red) *Familjen Hoppsan – Tips och råd till styvfamiljen* Santérus Förlag: Stockholm
- Hartman, J (1998) *Vetenskapligt tänkande – från kunskapsteori till metodteori* Studentlitteratur: Lund
- Hirdman, Y (2008) *Genus – om det stabila föränderliga former* Liber: Malmö

Linnéuniversitetet

Institutionen för socialt arbete

Hydén, M & Hydén, L-C (2002) *Samtal om den nya familjen och det eviga föräldraskapet* Natur & Kultur: Stockholm

Jacobsson, K (2008) ”Den svårfångade kvaliteten” i Sjöberg, K & Wästerfors, D (red) *Uppdrag forskning* Liber: Malmö

Johansson, T (2009) *Familjeliv* Liber: Malmö

Klinth, R & Johansson, T (2010) *Nya svenska fäder* Boréa Förlag: Umeå

Kvale, S & Brinkmann, S (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun* Studentlitteratur: Lund

Larsson-Sjöberg, K (2003) ”Mamma, pappa, styvpappa- barn. Föräldraskap i länkade familjesystem” I: Bäck-Wiklund, M & Johansson, T (red) *Nätverksfamiljen* Natur & Kultur: Stockholm

Lundin, E (2008) ”Konsten att hitta sin teori” I: Sjöberg & Wästerfors (red) *Uppdrag: Forskning* Liber: Malmö

Robson, C (2009) *Real World Research* Blackwell Publishing: Oxford

Sabelström, Cornelia (2002) *Att vara styvmamma, en bok om pappas nya fru och relationer i styvfamiljer*. ScandBook: Falun

Stahlman, B (1998) *Könsrollernas maskerad* Studentlitteratur: Lund

Thurén, T (2007) *Vetenskapsteori för nybörjare* Liber: Malmö

Tornstam, L (2010) *Åldrandets socialpsykologi* Norstedts

Trost, J (2005) *Kvalitativa intervjuer* Studentlitteratur: Lund

Trost, J & Levin, I (2010) *Att förstå vardagen med ett symboliskt interaktionistisk perspektiv*. Studentlitteratur: Lund

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* Elanders Gotab

Artiklar:

Biddle, B (1986) ”Recent development in role theory” [online] *Annual Review of Sociology* Vol 12 JStore. Tillgänglig på LinHub, hämtad 110429

Doodson, L & Morley, D (2006) ”Understanding the roles of non-residential stepmothers” [online] *Journal of Divorce & Remarriage*. Vol 45, Nr 3. Informa Ltd: Wales. Tillgänglig på PsycInfo, hämtad 110216

Linnéuniversitetet

Institutionen för socialt arbete

Felker, J., Fromme, K., Arnaut, L & Stoll, M (2002) "A qualitative analysis of stepfamilies" [online] *Journal of Divorce & Remarriage*. Vol 38, Nr 1. Informa Ltd: Wales. Tillgänglig på PsycInfo, hämtad 110216

Marsiglio, W & Hinojosa, R (2007) "Managing the multifather family: Stepfathers as father allies" [online] *Journal of Marriage and Family* Vol 69. Tillgänglig på PsycInfo, hämtad 110216

Weaver, S & Coleman, M (2010) "Caught in the middle: Mothers in stepfamilies" [online] *Journal of Social and Personal Relationships*. Vol 27, Nr 3. Sage Publications. Tillgänglig på Sociological Abstracts, hämtad 110216

Weaver, S & Coleman, M (2005) "A mothering but not a mother role: A grounded theory study of the nonresidential stepmother role" [online] *Journal of Social and Personal Relationships*. Vol 22, Nr 4. Sage Publications. Tillgänglig på Sociological Abstracts, hämtad 110216

Internetkällor:

Statistiska Centralbyrån (2008) *Barn- och familjestatistik*. Hämtad ifrån: www.scb.se/statistik/LE/LE0102/_dokument/LE0102_BS_2008.pdf Publicerad: 081027 Hämtad: 110406

Nationalencyklopedin (2011) *Kärnfamilj* Hämtad ifrån: <http://www.ne.se/k%C3%A4rnfamilj> Hämtad: 110406

Försäkringskassan (2011) *Fråga Hanna: Överlåtelse av tillfällig föräldrapenning* Hämtad ifrån: www.forsakringskassan.se/privatpers/foralder Hämtad: 110426

Riksdagen (2011) *Skollagen 1985:1100* Hämtad ifrån: www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1985:1100 Hämtad: 110426

Riksdagen (2011) *Regeringen proposition 1990/91:8 om vårdnad och umgänge* Hämtad ifrån: <http://data.riksdagen.se/dokument/GE038/html> Hämtad: 110426

Statistiska centralbyrån (2011) *Levnadsförhållanden: Barn- och familjestatistik* Hämtad ifrån: <http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/Visavar.asp?yp=tansss&xu=C9233001&omradekod=LE&huvudtabell=SamboformForalder&omradetext=Levnadsf%F6rh%E5llanden&tabelltext=Hemmaboende+barn+och+ungdomar+0%2D21+%E5r+efter+k%F6n%2C+%E5lder%2C+familjetyp+%28sammanboende+eller+ensamst%E5ende+f%F6r%E4ldrar%29+och+utl%E4nsk%2Fsvensk+bakgrund%2E+%C5r+preskat=O&prodid=LE0102&deltabell=&deltabellnamn=Hemmaboende+barn+och+ungdomar+0%2D21+%E5r+efter+k%F6n%2C+%E5lder%2C+familjetyp+%28sammanboende+eller+ensamst%E5ende+f%F6r%E4ldrar%29+och+utl%E4nsk%2Fsvensk+bakgrund%2E+%C5r+innehall=SamboformF Antal&starttid=2004&stopptid=2008&Fromwhere=M&lang=1&langdb=1> Hämtad: 110406

BILAGA I

2011-03-28

Informationsbrev

Vi är två studenter, Sandra Carlsson och Susanne H Svensson, som studerar på socionomprogrammet på Linnéuniversitet i Kalmar. Vi skriver nu examensarbete på C-nivå.

Vårt syfte med arbetet är att få en ökad förståelse för bonusföräldrar och deras roller i den nya familjen. Vi vill också veta om vi kan se skillnader och/eller likheter mellan män och kvinnor som lever i bonusfamiljer.

Vår studie kommer att genomföras genom intervjuer med bonusföräldrar där vi kommer att ställa frågor om roller, hemarbete, förväntningar, familjekonstellationen och så vidare.

Deltagandet är frivilligt och Du kan när som helst avbryta intervjun. Alla de uppgifter vi får fram genom vår intervju kommer att behandlas med sekretess. De personuppgifter som kommer fram under intervjun kommer att avidentifieras. Det insamlade materialet kommer sedan att raderas och Du kommer få ta del av det färdiga resultatet.

Vid eventuella frågor både innan och efter intervjun så hör gärna av Dig till oss eller vår kursansvarig!

Tack för att Du ställer upp och vill dela med Dig av Dina erfarenheter!

Susanne H Svensson [sh22hj@student.lnu.se] tele: 073-941 16 30
Sandra Carlsson [sc22cs@student.lnu.se] Tele: 070- 86 50 779
Kursansvarig: Daniel Nilsson Ranta
[daniel.nilssonranta@lnu.se]

Hur mycket ansvar lägger din partner på dig när det gäller bonusbarnen?

Hur ser omgivningen på din roll t.ex. barnets farföräldrar, dagis, skola och så vidare.

Är du osäker på din roll och vad du som bonusmamma/pappa får eller kan göra?

Förväntningar

Innan ni flyttade ihop, vad hade du för förväntningar på din roll?

Hur blev det sen?

Tror du att det är skillnad på förväntningarna och kraven på en bonusmamma/bonuspappa?

Utefter kärnfamiljen som norm – hur upplever du att ni blir bemötta?